

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DSF DÜNYA SENDİKALAR
FEDERASYONU

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER:

**devlet sektörü
ve
sendikaların
rolü**

**ürün
yayınları**

19

**GELİŞME YOLUNDAKİ
ÜLKELER :
DEVLET SEKTÖRÜ
VE
SENDİKALARIN ROLÜ**

Ürün yayınları 19

İşçi Hareketleri ve Sendikalar Dizisi — 21

Mart 1977

Yönetim Yeri

Divanyolu, Klodfarer Cad. 38/2
Cağaloğlu - İSTANBUL
P.K. 41 Sirkeci - İSTANBUL

F S M

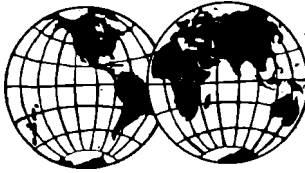
PAY EN VOIE DE DEVELOPPEMENT :
LE SECTEUR D'ETAT ET LE ROLE
DES SYNDICATS

PRAGUE, JUIN 1976

Dizgi - Tertip : BAŞARAN Matbaası

Baskı : UFUK Matbaası

İstanbul — 1977

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER:

devlet sektörü ve sendikaların rolü

**Türkçesi
Nedim ÇELİKOĞLU**

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÖNSÖZ	5
--------------	----------

BÖLÜM I

DEVLET SEKTÖRÜ VE EKONOMİK BAĞIMSIZLIK İÇİN SAVAŞIM	7
--	----------

BÖLÜM II

GELİŞMEYİ YÜKSELTME ARACI OLARAK DEVLET SEKTÖRÜ	22
--	-----------

BÖLÜM III

DEVLET SEKTÖRÜNÜN ULUSAL ÇERÇEVEDEKİ GELİŞİMİ	30
--	-----------

BÖLÜM IV

DEVLET SEKTÖRÜ VE DSF	78
------------------------------	-----------

Ö N S Ö Z

Az gelişmişliği nasıl aşmalı? Yoksulluğu, sefaleti ortadan kaldırmak için ne yapmalı? Ülkenin yabancı tekellere bağımlılığını sürdürmeksizin, ulusal ekonomiyi nasıl geliştirmeli? İşsizliği ve istihdam yetersizliğini nasıl yok etmeli? Mümkün olan en hızlı biçimde ilerlemek için, hangi stratejiyi izlemeli?

Bütün gelişme yolundaki ülkelerde kendini dayatan en önemli sorunlar bunlardır.

Bu ülkelerin dengeli gelişmesi için birincil koşullardan biri, tarımın ve ekonominin tüm kesimlerinin eş - zamanlı gelişmesinin eşlik ettiği planlı sanayileşmedir. Devlet sektörünün kurulması, gelişmesi ve ardıcıl güçlenmesi bu süreçte önemli bir rol oynar. Emekçilerin ve onların sendikal örgütlerinin katılımıyla yönetilen, planlı ve demokratik Devlet sektörü.

Gelişme yolundaki ülkelerde sendikaların rolünün önemi buradan ileri gelir. Ulusal, bölgesel ve hatta dünya ölçüsünde; hepsi de ortak bir düşmana, gerek gelişme yolundaki ülkelerde, gerekse sanayileşmiş kapitalist ülkelerde emekçileri ve doğal zenginlikleri sömürüye devam eden çok - uluslu şirketlerin ve emperyalizmin egemenliği üstüne kurulu bugünkü uluslararası ekonomik düzene karşı savaşım verdiklerine göre, sendikaların eylem birliğinin önemi buradan ileri gelir.

Ortak sorunların bilinmesinden başka hiçbir şey eylem birliğini elverişli kılamaz. Bu nedenle DSF (Dünya Sendikalar Federasyonu), Ekonomik ve Toplumsal Danışma Kurulu ile işbirliği halinde, çeşitli ülkelerin, bölgelerin ve kıtaların sendikal örgütleri

arasında bir deneyim değiş - tokuşunu kamçılıyabilmesi ve birleşik süreci ileri götürebilmesi için, gelişme yolundaki ülkelerde Devlet sektörünün rolü üzerine bu incelemeyi hazırlamaya girişti.

Bu incelemenin hazırlanmasında, 23 - 26 Eylül 1975'de Nagpur'da (Hindistan) toplanan ve ALTUC (DSF'ye bağlı Tüm - Hindistan Sendikaları Kongresi) tarafından düzenlenen Asya ülkelerinin gelişmesinde Devlet sektörünün rolü üzerine IV. Asya Sendika Semineri'nin raporlarından, konuşma ve tartışmalarından geniş ölçüde yararlandık. Bu malzemeleri, öteki kıtaların gelişme yolundaki ülkelerinde Devlet sektörünün rolü üzerine tahliller ve bilgilerle mümkün olduğunca zenginleştirmeye çalıştık.

Konu geniş ve karmaşıktır. Kendimizi, Devlet sektörünün gitgide önemli bir rol oynamaya başladığı bazı gelişme yolundaki ülkelerdeki tahlilleriyle sınırladık. Bu incelemede, bu sektörün uzun süredir egemen olduğu Sosyalist ülkelerde Devlet işletmelerinin rolüne girmiyoruz. Tekelci devlet kapitalizminin egemen olduğu ve gelişme yolundaki ülkelerde oynadığı rolden farklı ve sınırlı bir rolü olan ülkelerdeki Devlet sektörüyle de uğraşmıyoruz. Bu broşürün, bu alanda daha geniş ve daha derin sendika araştırmalarına doğru ancak bir yaklaşım oluşturabileceğinin bilincindeyiz. Eğer bu tür araştırmaların ve sürekli daha etkili ve angaje sendika eyleminin gelişmesinde özendirici bir rol oynarsa — arzuladığımız gibi — amacımıza ulaşmış olduğumuza değer vereceğiz.

Prag, Haziran 1976

Albertino MASETTI

**Ekonomik ve Toplumsal
Bölüm Sorumlusu.**

BÖLÜM 1

DEVLET SEKTÖRÜ VE EKONOMİK BAĞIMSIZLIK İÇİN SAVAŞIM

Uluslararası ekonomik ilişkilerde yeni bir aşamaya tanık oluyoruz. Gelişme yolundaki ülkeler, ekonomilerinin büyük yabancı tekellerce egemenlik altına alınmasına gidecek daha etkili biçimde karşı koyuyor; ulusal kaynakları üstündeki egemenlik isteklerini daha fazla ileri sürüyorlar. Sefaleti ve az gelişmişliği ortadan kaldırmayı sağlayacak kendi ekonomik gelişme yollarını üstlenmeye çalışıyorlar.

Elbette, gelişme yolundaki ülkeler kavramını kullanırken, bunun, politik sistemleri açısından olduğu kadar, ekonomik ve toplumsal gelişme düzeyi açısından da bu ülkelerin karmaşık ve farklı durumuna cevap getirmeyen genellemeler içerdiğinin bilincindeyiz. Ancak, özellikle, yüzyıllar boyunca gelişmelerini durdurmuş ve çarpıtmış olan sömürgeci yağmaya uğramış yeni bağımsız Asya ve Afrika ülkeleri söz konusu olduğunda, bunların durumlarında ortak görünümeler gene de vardır.

Emperyalizm, sömürgeleri, buralarda özellikle bazı maden işleme sanayi dalları te-

sis ederek, ucuz bir hammadde ve el - emeği kaynağı olarak kullandı. Bu yatırım politikası, uyumlu rasyonel gelişmeye ters düşüyordu; hatta bunu olanaksız kılıyordu.

Gelişme yolundaki ülkeler, bağımsızlıklarının ertesinde, sömürgeciliğin bu mirasıyla karşı karşıya kaldılar; ekonomik durumları çok zaman trajik idi. Ekonomileri sanayinin kilit alanlarını tutan yabancı kapitalistlerin, genelde sömürgeci ülkelerin kapitalistlerin egemenliğindeydi. Ekonomik ve toplumsal yapıları bütünüyle dönüştürmek gerekiyordu; gelişmenin temellerini, ekonomik bağımsızlığın temellerini kurmak gerekiyordu; ve genç devletler, kendi kendilerine yatırım yapmak için zorunlu olan araçlara sahip değillerdi, ulusal kapitalistler de pahalı ve ucuz vadeli yatırımlara girmek istemiyor ya da giremiyorlardı.

Kuşkusuz, yabancı tekeller yeni bağımsız ülkelere yatırım yapmaya devam ettiler; fakat bu yatırımlar sömürüyü artırmaktan, bu ülkelerin gelişmiş kapitalist ülkeler ve çok - uluslu şirketler karşısındaki ekonomik bağımlılığını ağırlaştırmaktan başka bir şeye yaramadılar.

Çok zamanlar bir «yardımmış» gibi gösterilen gelişme yolundaki ülkelerdeki yabancı yatırımlar, bu ülkelerin ekonomik gereksinmelerine göre değil, sadece tekellerin çıkarlarına göre yapıldı. Çok - uluslu şirketler

buralarda şubelerini kurarak karşı gelinmez bir fıkırı kendilerine rehber edindiler: Azami kâr yarışı. Şu halde bu yatırımlar, gelişme yolundaki ülkelerin zenginliklerinin yağmalanmasına ve emekçilerin sömürülmesini daha da uzatmaya ve yoğunlaştırmaya hizmet ettiler; tekellere yatırım yapmaksızın çok daha fazla sermaye ihraç etmek olanağını verdiler. Tekellerin bu politikası, yeni bağımsız ülkelerin ekonomik yapılarındaki oransızlıkları daha da şiddetlendirdi; ekonomide olduğu kadar, toplumda da sömürgeciliğin sıkıntılarının sürüp gitmesine yardımcı oldu.

Gelişme yolundaki ülkelerin durumu, ihraç ettikleri hammaddelerin fiyatının ithal etmek zorunda oldukları işlenmiş ürünlerin fiyatına oranla daha çok bozulması nedeniyle, giderek daha güç hale geliyor. Gelişme yolundaki ülkeler makineler, gübre ve tüketim malları satın almak için daha fazla hammadde ihraç etmeye, krediler aramaya zorlanıyorlar ve gelişmiş kapitalist ülkeler karşısındaki borçları durmaksızın artırıyor.

Bugün gelişme yolundaki ülkeler, doğal kaynaklarının ve ekonomilerinin yönetimini kendi ellerine almada, daha çok kararlılırlar. Bu amaçların izlenmesindeki dayanışmaları ortak bir istem temelinde derinleşiyor: her ülkeninin hem ekonomik, hem de politik bağımsızlığı ve egemenliği ilkelerine ve halkların kendi ulusal zenginlikleri üstündeki hakkına

saygı gösterecek yeni bir uluslararası ekonomik düzen istemi. Karşılıklı olarak elverişli ekonomik işbirliği olanaklarını yaratacak ve bütün dünya ülkelerinin daha dengeli bir gelişimini sağlayacak yeni bir düzen.

Dünya arenasındaki mevcut durumun nesnel tahlili göstermektedir ki, dünya çapındaki güçler oranı veri olduğuna göre, kurtulmuş ülkeler, emperyalist baskıya karşı koyabilirler ve adil, fakat bir eşitlik temeli üstünde ekonomik ilişkilere kavuşabilirler.

Gelişme yolundaki ülkeler, kapitalist tekelin boyunduruğundan ekonomik kurtuluş için verdikleri mücadelede, B. M. Örgütü'nde ve diğer uluslararası organizmalarda bağlantılı çabalar gösteriyorlar; enerjik ekonomik istemler ileri sürüyorlar ve bunların karşılanmasını sağlıyorlar. Petrol ihraç eden ülkeler örgütü (OPEC) yeni - sömürgeci sömürüye hizmet eden «adil olmıyan mübadele vadelerine» (Hammaddelerin fiyatlarına oranla sanayi maddelerinin aşırı yüksek fiyatları) karşı çıkararak son yıllarda kayda değer sonuçlar elde etti.

Venezüela ve Hindistan'ın yönetiminde, demir madeni ihracatçısı 12 ülke, 1974'te bir birlik kurdular. 10 ülkeyi bir araya getiren uluslararası Boksit Birliği, boksit üzerindeki hakları aynı yıl içinde 8 kat artırdı. Bakır ihracatçısı ülkelerin hükümetler - arası Konseyi (Zaire, Zambiya, Peru, Sili) ve muz ihra-

catçısı ülkeler Birliği (Kolombiya, Kosta - Rika, Guatemala, Handuras, Panama) faaliyetlerini yaygınlaştırıyorlar. Kahve, şeker ve bazı maden ihracatçısı ülkeler arasında birlik kurulması öngörülmektedir.

Kurtulmuş ülkeler, yeni bir uluslararası ekonomik düzen ilkelerinden, özellikle önce OPEC tarafından ileri sürülen ve diğer benzeri örgütlerin kurulması temelinde sürdürülmesi gereken uluslararası ticaret gelirlerinde dağılım ilkelerinden kaynaklanacak istemler talep ediyor ve savunuyorlar: sınai malların fiyatları ile (Gelişmiş Kapitalist Ülkelerce ihraç edilen), hammaddelerin fiyatları (Kurtulmuş ülkelerce ihraç edilen) arasında dolaysız karşılıklı bağıntısının yerleştirilmesi; pazar faktörlerine tüm bağıllık yerine düzenli bir hammadde politikasının uygulanması; gelişme yolundaki ülkelerin doğal kaynakların işletilmesindeki haklarının tanınması.

Ne var ki yeni bir uluslararası ekonomik düzenin kurulması, kolayca ve savaşımsız gerçekleşmemekle kalmayacak, aynı zamanda, gelişme yolundaki ülkelerin önünde duran bütün sorunları da bir anda yoluna koyamayacaktır. Yeni bir ekonomik düzen, uluslararası ilişkilerde eşitliği getirebilir. İç eşitsizliklerin çözümlenmesi, gelişme yolundaki ülkelerdeki yoksulluğun tasfiyesi ve toplumsal ilerleme, dengeli ekonominin temellerinin yaratılması, en başta sosyo - ekonomik

yapılardaki değişikliklere bağlıdır ve ancak kendi yollarını kendi - kendilerine bulacak olan bu ülkelerin halklarınca yapılabilir.

DSF, halkların, ekonomik ve politik bağımsızlık, zenginliklerinin efendisi olma ve egemenlik hakkını her zaman desteklemiştir. DSF, gelişme yolundaki ülkelerin yeni bir uluslararası ekonomik düzen için savaşımını bütünüyle desteklemektedir.

IV. Asya Sendika Semineri'nde (23 - 26 Eylül 1975) DSF Genel Sekreteri Pierre Gensous şöyle açıkladı: «Gelişme yolundaki ülkelerin tam ekonomik ve politik bağımsızlıklarını daha büyük bir ısrarla istemeleri, bunu büyük emperyalist güçlerin ve çok - uluslu şirketlerin egemenliğini söz konusu ederek elde etmek yada sağlamlaştırmak için birleşmeleri ve hareket etmeleri olgusu tarihsel önemde bir dönemeci kaydeden etkenlerdir.»

Gelişme yolundaki ülkelerin yabancı ekonomik egemenlikten kurtuluşu, sadece her birinin kendi arasında, gerek yabancı sermayeyi denetlemek ve onu ülkenin ekonomik ve toplumsal gelişmesinin çıkarları doğrultusunda işletmek, gerekse ulusal sermayeye tekeldi - olmıyan bir gelişmeyi dayatmak yani onu ekonomik ve toplumsal gelişmenin gereklerine tabi kılmak için, gerekli tedbirleri almaya yetenekli, anti - tekeldi ve anti - emperyalist toplumsal güçlerin geniş bir birliğinin yaratılmasıyla olabilir.

Gelişme yolundaki ülkeler, ancak bu anti - emperyalist ve anti - tekelci güçlerin savaşımaları ile ekonomik ve toplumsal geriliği yok edebilirler. Bu ülkelerin ekonomisinde Devlet sektörünün rolü, (tüm önemini) savaşımalar çerçevesinde kazanır.

Devlet sektörü, çeşitli yollarla kurulur. Kimi ülkelerde ileri demokratik güçlerce denetlenen hükümetler, insan ve doğal kaynakların tekeller tarafından sömürülmesini ortadan kaldırmak veya sınırlamak amacıyla, yabancı tekellere ait işletmelerin millileştirilmesine baş vuruyorlar.

Sadece Devlet sektörünü yerleştirmenin değil, yabancı tekellerin uğursuz etkisini daha çabuk ve etkili biçimde sınırlandırmanın da aracı olarak, millileştirme, son zamanlarda her geçen gün daha yaygın bir hal almaktadır. 1974 ve 1975'te, gelişme yolundaki ülkelerdeki anti - tekelci millileştirmeler esnasında, aralarından bir çoğu ekonomilerinin pilot dallarını devletin denetimine soktular. Burundi'de devlet, ülkenin birinci ihraç ürünü olan bütün kahve alım ve satım işlemlerine kendi denetimi altına aldı; Honduras'ta bütün büyük ormanlar millileştirildi; Zambiya'da «Nşanga» şirketinin bakır madenleri millileştirildi; Katar'da petrol ve gaz kaynakları için aynı şey yapıldı; Arjantin'de büyük mezbahaları devlet denetliyor; Guyana yetkilileri Amerikan boksit şirketini millileştirdi-

ler. Venezuela, Panama, Togo, Trinidad ve Tobago, Orta - Afrika Cumhuriyeti, Etyopya ve Moritanva'da ekonominin başlıca dallarında benzeri millileştirme önlemleri alındı.

Burjuva ekonomistlerinin hesaplarına göre, 1956 ile 1972 arasında, 22 milyar dolarlık yabancı yatırımın yığıldığı 41 gelişme yolundaki ülkede, 10 milyar dolarlık yabancı mal millileştirilmiştir. O ülkeler, tazminat olarak ise, 4 milyar dolar ödemişler.

Başka hallerde, yerli yada yabancı kapitalistlere ait işlemekte olan işletmeler, patronların üretimi sabote etmeleri nedeniyle millileştirilmişlerdir; zira bu, millileştirmeyi pratik olarak kaçınılmaz kılmaktadır.

Ne ki, çok dallı modern bir ekonomi kurmak için, millileştirme kendi başına yeterli değildir. Bu yüzden, gene başka durumlarda, devlet kendi girişimiyle iç kaynakları ve birikimleri değerlendirmek veya dost devletlerin yardımına baş vurarak yeni işletmeler, hatta ekonomi sektörleri yada dalları kurmaktadır. Kurtulmuş ülkelere bağımsız ulusal ekonominin gelişmesine elverişli mübadele ve işbirliği koşulları öneren sosyalist ülkelerle yapılan iki - yönlü anlaşmalar bu alanda dikkate değer bir rol oynuyorlar.

Yeni işletmelerin inşası, işlemekte olan fabrika ve imalathanelerin millileştirilmesiyle kıyaslandığında, uzun ve pahalı bir usuldür. Ancak gelişme yolundaki ülkelerin

ekonomisinin doğru yoldan ayrılmış ve tek yönlü olduğu bir sırada, kamu sektörünün bu kuruluş yönteminden vazgeçilemez; çünkü, dengeli, bağımsız ve dayanıklı bir ekonomi için maddi ve teknik temelleri atmak ancak bu yolla mümkündür. Üstelik, yeni yapıların avantajı, proje ve inşaların yeni teknoloji üstüne kurulmasıdır.

Devlet sektörü, en başta Devletin kamu işletmelerinin finansmanına ve yönetimine katılma derecesiyle ayırdedilen değişik biçimlerde de vücut bulur. Devlet, işletme yada dalın tek sahibi olabilir ve bunların işleyişini bütünüyle kendi başına denetleyebilir. Karma işletme ve şirketlerde, devlet, sermayenin denetim hissesi sayısının yarısından çoğuna (% 51) veya sermayenin küçük bölümüne sahip olabilir.

Devlet sektörünün kuruluşu sırasında, her ülkedeki somut tarihsel koşullara göre şu veya bu yöntem ağır basabilir. Fakat genel kural olarak, ekonomik gelişme düzeyi, ülkedeki sınıf güçlerinin ilişkileri, politik yönelim ve ekonomik, toplumsal ve politik nitelikte başka etkenler ile koşullanan değişik ölçülerde de olsa, üç yöntem aynı anda uygulanır. Sektörün kuruluşu, her yerde emekçiler, sendikaları ve ilerici güçlerce desteklenmiştir. Yerli sermaye güçlerinin ve yabancı tekellerin saldırılarına karşı, emperyalist güçlerin saldırılarına karşı, bu sektörün genişlemesi

heryerde savunulmuştur.

Besbellidir ki Devlet sektörünün rolü, bizzat Devletin sınıfsal içeriğine, ekonomik ve toplumsal politikasının içeriğine bağlıdır; devletin kitlelerin gereksinmelerine ve ülkenin çıkarlarına cevap veren, ilerici bir politika izlediği yerde, emekçiler onu desteklemektedirler. Devletin yabancı tekellerin yanında olduğu yerde — ki bu ekonomik bağımlılığa yol açmaktadır — emekçiler, hükümete gerçek bir ekonomik bağımsızlığa yönelik başka bir politika dayatmak için savaşım veriyor; ve yapısal ilerici ekonomik ve toplumsal dönüşümlerle. Devlet sektörünün kurulmasını ve geliştirilmesini, yönetimin demokratikleşmesini istiyorlar.

Devletin ve ekonomi politikasının niteliğine göre, kamu sektörü, belli koşullarda, özellikle oluşumun başlangıç aşamalarında, ulusal kapitalizmi geliştirmeye yardımcı olan etken rolünü oynayabilir; özellikle bazı Afrika ülkelerinde — ki ulusal korporasyonların deneyimi bunu kanıtlamaktadır. Devlet sermayesinin katılışıyla işleyen bu korporasyonların yardımıyla, sonradan özel denetime geçen alt - yapıda ve pilot dallarda işletmeler kuruluyordu.

Ne ki, Devlet sektörü geliştiği ve gelişkin bir ekonominin kuruluşundaki rolü arttığı sürece, oluşan yeni toplumsal ilişkiler, devletin ekonomik planlarında kapitalizme bağımlı

lılığı ve bütünleşmeyi kendi içlerinde taşırlar.

Ekonomi, planlama olmaksızın Devlet sektörü çerçevesinde gelişemez. Oysa bu, hem yerel hem de yabancı özel kapitalizmin kendiliğinden gelişimine ters düşer. Bu nedenle, Devlet sektörü, kurtulmuş ülkelerdeki tüm alt - yapıları ulusal planlamanın yörüngesine sokar, kapitalizmin doğal eğilimleri ile ayrılığa düşer ve bunların etkisini sınırlamaya çalışır. Bu sektörün ekonominin egemen sektörü haline dönüşmesi, «geleneksel» sektörlerin modernleşmesine katkıda bulunarak, kurtulmuş ülkelerin ekonomisinin yeniden yapılandırılması için gerekli temeli yaratır. Teorisyenler, özel sermaye ekonominin pre - kapitalist biçimlerini bozduğu yada koruduğu takdirde, Devlet sektörünün bunları dönüştürmeye ve bir bütün olarak ulusal ekonominin çıkarlarına tabi kılmaya yöneldiği hipotezini çıkarıyorlar. Devlet sektörünün düzenleyici işlevi ve anti - emperyalist yönetimi sayesinde, kurtulmuş ülkelerde «geleneksel» sektörleri, dolaysız üretim ilişkilerini yerleştirerek, Devlet sektörüyle işbirliği temelinde dönüştürmek gerçekten mümkün hale gelir. .

Devlet sektörünün rolünün devletin niteliği karşısındaki bağımlılığı, bir yandan bu alanda kapitalist yönelimli ülkelere, öte yandan ise sosyalist ve anti - emperyalist yönelimli ülkelere elde edilen deneyimin kıyas-

lanmasında kendisini gösterir. Birinci grupta devlet, ulusal sermayenin çıkarlarını korumak için ekonomik gelişmeye müdahale edebilir. Bu sonuncusunun da, yabancı tekellerin rekabetine karşı devletçe korunmada çıkarı vardır. Ancak Devlet sektörünün anti - emperyalist yönelimi, bu ülkelerin ekonomisinin emperyalist tekellerle sıkı bağları olması ve yabancı sermayenin faaliyetlerinin özendirilmesi nedeniyle güç kaybeder. Güçsüz ulusal sermaye, devletin doğrudan desteğinden yoksun kalırlmaz hemen kapitalist ilişkiler sistemi içinde tamahkâr ve güçlü emperyalist «ortaklarının» elleri arasında bir oyuncak haline gelir.

Sosyalist ve anti - emperyalist yönelimli ülkelerde Devlet sektörü, sadece ulusal ekonominin planlı gelişmesine temel hizmeti değil, ekonominin egemen kesimlerindeki yabancı sermayeyi ve büyük ulusal sermayeyi başlıca tasfiye aracı, yerli sermayenin eylemlerini ulusun çıkarı doğrultusunda güdümlü kılma aracı hizmetini de görür.

Çeşitli gelişme yolundaki ülkelerde Devlet sektörünün kurulması ve yayılması, gelişme düzeylerindeki eşitsizliklere ve sosyo - ekonomik sistemlerin çeşitliliğine karşın, sanayileşme sürecine, ekonominin gelişmesine girişte önemli bir rol oynar, ki bu, bu ülkelerin emperyalizmin ve çok - uluslu şirketlerin

yeni - sömürgeci baskılarına direnmelerine yardım eder.

Devlet sektörünün, devletin, iktidardaki toplumsal güçlerin, ve uyguladıkları politikanın niteliğinin sınıf yapısı karşısındaki bağımlılığı ve gelecekteki doğrultusu, kendini özellikle olumsuz örneklerde gösterir. Devlet sektörünün bu veya şu nedenle gerici yola girdiği ülkelerde, ekonomik ve toplumsal yapılarıdaki köklü reformlar kösteklenir, yabancı sermaye içeri sızmak için kendine serbestçe yol bulur, ve emperyalist ve yeni - sömürgeci güçler karşısındaki bağımlılık daha belirgin bir hal alır.

Askeri hükümet darbelerinin ardından, birçok Devlet sektörü işletmelerinin hem yerli, hem yabancı kapitalistlerin eline geçtiği sırada, Endonezya (1965) ve Gana'da (1966) bu olgu belli bir ölçüde gözlenebilirdi. Şili'de, iktidarın kanlı faşist cunta tarafından ele geçirilmesinden sonra, Devlet sektörü işletmelerinin yeniden oligarşiye ve Amerikan tekelerine verilmesinin, ülkenin ekonomisi ve emekçilerin toplumsal ve ekonomik durumu için özellikle ağır sonuçları oldu. Burada, yerli gericilik ile birlikte hareket eden çok - uluslu tekeller, emekçilerin iflah olmaz düşmanları olarak gerçek yüzlerini gösterdiler: Ülkenin ekonomik bağımsızlığı ortadan kaldırıldı. emekçilerin ve sendikaların hakları

maskaraya çevrildi, ve ulusal ekonomide yeniden kaos hüküm sürmeye başladı.

Üretimin toplumsallaştırılması süreci sırasında her geriye dönüş, ani dönemeç biçiminde gerçekleşmese bile, ekonomik bağımsızlığın maddi unsurlarının yokolması tehlikesini taşır. Mısır'da ekonomik politikanın resmi gidişindeki son değişikliklerin ardından, birçok ilerici politika adamı, emekçiler ve sendikalar, devlet işletmelerinin özel mülk sahiplerinin eline verilmesinde, ciddi kısıtlamaların kaldırılmasında ve, yerli ve yabancı özel sermayenin faaliyetleri için ayrıcalıkların başlamasında, ülkenin çıkarları ve emekçilerin toplumsal durumu için bulunan tehlike karşısındaki kaygılarını belirttiler.

Gelişme sorunları, ne ekonominin büyüme temposu, ne de sanayileşme temposu ile sınırlanmaktadır. Sanayileşmenin, bütün sektörlerin ve ülkenin bütün bölgelerinin uyumlu gelişmesine hizmet edebilmesi için, planlı olması gerekir. Yatırım alanındaki öncelikler, yabancı yada ulusal tekellerin çıkarlarına göre değil, böyle bir gelişmenin gereksinmelerine göre tartışılmalı ve belirlenmelidir. Bu nedenle, Devlet sektörünün kurulması ve geliştirilmesi zorunlu olur. Devlet sektörünün güçlenmesi sayesinde elde edilen bir ekonomik büyümeden emekçilerin gereksinmelerini karşılamak için, doğal olarak hükümetin politikasının bu talebe cevap vermesi ve emek-

çilerin katılmasıyla demokratik bir biçimde işlenmesi ve uygulanması koşuluyla, daha iyi yararlanılabilir.

Gelişme yolundaki ülkelerde Devlet sektörü, hiçbir zaman «nötr» değildir; kendisine düşman olan güçlerin, emperyalist - yanlısı unsurların, çok - uluslu şirketlerin, ve kimi zaman ulusal kapitalistlerin baskısı altında kalır. Bunun için, emekçilerin daha büyük yığınların hizmetinde, demokratik bir Devlet sektörü için savaşımı çok önemlidir. Sendikalar bu noktada büyük sorumluluklar taşırlar.

Çok - uluslu şirketlerin egemenliğine karşı, gelişme yolundaki ülkelerin tam ekonomik bağımsızlığı için, Devlet sektörünün kurulması ve güçlenmesi için savaşım, tüm ülkelerin emekçileri ve bütün ilerici güçlerince yürütülen anti - emperyalist savaşımın bütünleyici bir parçasıdır. Çok - uluslu şirketlerin uğursuz faaliyetlerine karşı sosyalist ve gelişmiş kapitalist ülkelerin emekçilerinin savaşimleri ile gelişme yolundaki ülkelerin emekçilerinin çok - ulusluların egemenliğine karşı savaşımı arasında sıkı bir bağ vardır. Öyleyse, dünyanın bütün bölgelerindeki tüm sendikalar arasında, birleşik temeller üzerinde yakın bir işbirliğinin, ortak bir stratejinin acil gerekliliği vardır.

BÖLÜM II

GELİŞMEYİ YÜKSELTME ARACI OLARAK DEVLET SEKTÖRÜ

Ana temayı, Üçüncü - dünya ülkelerinin gelişmesinde, devlet sektörünün rolü temasını ele almadan önce, bazı kavramları, özellikle «az - gelişmişlik» ve devlet sektörü kavramlarını belirlemek gerekir.

Asya ve Afrika ülkelerinin çoğunluğunda varolduğu gibi, az - gelişmişlik, nüfusun çoğunluğunun çok kere büyük yabancı tekel-lerin elinde bulunan ve dış pazar için çalışan «modern» sanayiın «içe dönük kesimleriyle» (enclaves), «geleneksel sektörlerden» tarımdan geçindiği, dengesiz ekonomik yapılarla nitelenir. Bu ülkelerde, bir yandan kit- lelerin sefaleti şiddetlenirken, bir yandan da çok - uluslu şirketlerin ve onlarla bağlantıları olan ulusal kapitalistlerin kârları artıyor, işsizlik büyüyor ve hatta kimi vakit bu iş GSMH'nın (Gayri Safi Milli Hasıla), yüksel-mesiyle birlikte oluyor; ve feodal yada yarı - feodal koşullarda yaşayan köylüler sefaletin içerisine gittikçe gömülüyorlar.

Bu az - gelişmişliğin başlıca nedenlerini, yatırımlar için sermaye yokluğunda görmek; ve sermaye transferinin artmasında, [bu so-

runun] bir çözümünü görmek, tehlikeli bir basitleştirme değildir. Tehlikeli bir basitleştirme değildir, çünkü, gelişme yolundaki ülkelerin ekonomik bağımlılığının devam etmesine ve varolan dengesizliklerin şiddetlenmesine yol açmaktadır.

Az - gelişmişlik, ne yatırımlar için sermaye yokluğunun, ne de Üçüncü - dünya ülkelerinin «doğal koşullarının» sonucudur. Az - gelişmişlik, uluslararası iş bölümünün sömürgeci modelinin ürünüdür.

Az - gelişmişlik, ülkelerin sosyo - ekonomik yapılarında derin değişiklikler olmaksızın halledilemez. [Az - gelişmişlik] ülkenin ekonomik yapısındaki çapıklıkları daha da ağırlaştıran, çok - uluslu şirketlerce gerçekleştirilen «sahte bir sanayileşme» ile de aşılmaz. Yabancı sermayece denetlenen sanayinin bu «modern içe dönük kesimleri», sömürgeciliğin mirası olan sosyo - ekonomik yapıları güçlendirmekten, gelirlerdeki eşitsizlikleri derinleştirmekten, yapısal işsizliği ağırlaştırmaktan başka şey yapmamakta ve global ekonominin gelişmesini hiç teşvik etmemektedirler.

Son yıllarda, BMÖ (Birleşmiş Milletler Örgütü) tarafından 1971 - 1980 yılları için belirtilen «uluslararası gelişme stratejisinin» iflası çok tartışıldı. Gelişmiş kapitalist ülkelerin bazı eksperleri gelişme yolundaki ülkelere tavsiyelerde bulunuyorlar: gelişme stratejile-

rini sanayileşme üstüne temellendirmemek ve özellikle bol el - emeğini özümleyemeyecek modern tekniği kullanmamak. Ne var ki, te-kellerin yatırımlarıyla ve onların gereksin-melerine göre gerçekleştirilen «sahte - sana-yileşme», olumlu sonuçlar vermemişse, bu, ül-kenin gereksinmelerine göre yapılan planlı sanayileşme kötüdür demek olmayıp, modern teknik uygulanamaz anlamına da gelmez. Modern teknik başka dallara geçirilebildiği takdirde, örneğin, sanayi ve tarım için makî-nalar ve donatımlar, yeniden - üretmeye hiz-met ettiği ve tarım dahil, ekonominin bütün sektörlerinin gelişmesini teşvik etmeye yar-dımcı olduğu takdirde, gelişme yolundaki ül-kelerde istihdam için dahi olumlu sonuçlar verebilir.

O halde, uyumlu bir gelişme stratejisi, ekonomide yapısal dönüşümlere öncelik ver-meli, sanayileşmeyi tarımın modernleştiril-mesine bağlamayı hedeflemelidir. Fakat bu yatırımlar, planlanmadan, toplu bir gelişme politikası olmadan, öyleyse devletin etkin bir rolü olmadan gerçekleştirilemez. Planlı bir sanayileşme, geri - kalmışlık sorunlarının çözümüne ulaşmak için başlıca araçtır. Her ülkenin özgül koşullarına göre, bu sanayileş-me, tüm ekonomiyi en etkili biçimde hareke-te geçirebilecek ve gelirlerde daha adil bir dağılımı sağlayabilecek, toplumsal dönüşüm-leri yükseltebilecek dallardan başlayacaktır.

Sonuç olarak, uyumlu ve planlı sosyo - ekonomik gelişme, «kendi kaderini belirlemenin tayin edici bir etkeni haline gelebilmesi için», yeterince güçlü Devlet sektörü kurulmaksızın yapılamaz.

Yeni bağımsızlığına kavuşmuş ülkelerde Devlet sektörünün gelişimi alanındaki somut deneyimleri tahlil edeceğiz: Hindistan, Ceza-yir, Suriye ve diğer bazı ülkeler. Her şeyden önce, «Devlet sektörü» kavramından ne anladığımızı belirlemek zorunludur. Bu konuda birçok tanımlar vardır ve bizzat birçok sektör anlayışlarına cevap getirmektedirler. Bu incelemede, kendimize şu tanımları temel alacağız :

Devlet sektörü, üretim araçlarının devletin mülkiyeti temeli üstünde, devletçe alınan ulusal gelirin bir bölümünün toplumsal yeniden - üretim sürecinde kullanılması temeli üstünde işleyen ekonomi alanı olarak tanımlanabilir.

Devlet sektörü, yönetimi yerine getiren devlet tarafından kurulmuş veya millileştirilmiş işletmelerden (sınai, ticari, banka ve diğerleri) meydana gelir demektir bu.

Doğal olarak, yalnızca doğrudan üretim sürecinde kullanılan fonlar değil, aynı zamanda yeniden - üretimle bağlantılı olarak toplumsal gereksinimleri karşılamak için kullanılan üretken - olmiyan fonlar da devlete aittir. Bu araçlar alt - yapıyı (Haberleşme,

eğitim sistemi, sağlık korunması, v.b.) geliştirmeye hizmet ederler. Böylece Devlet sektörü, her çeşit, üretim olduğu kadar toplumsal işletmelerini de kapsar.

Gelişme yolundaki ülkeler arasında, Devlet sektörünün ulusal ekonomiye katılımına göre bir sınıflandırma yapmak mümkündür:

— birinci grup : Ekonomide özel sektörün egemen olduğu ve Devlet sektörünün katılımının GSMH'nın % 3'ünü geçmediği ülkeler. Bunlar çok zaman en düşük ekonomik gelişme düzeyinde bulunan ülkelerdir;

— ikinci grup : Devlet sektörünün özel sektöre koştur olarak işlediği, ve bu birincinin katılımının GSMH'nın % 10 - 20'si arasında, yatırımların ise % 25 - 30'u arasında değiştiği «karma» ekonomili ülkeler;

— üçüncü grup : «Karma» ekonomili, ancak Devlet sektörünün ekonomiye katılımının, GSMH'nın % 30'unu aştığı ve yatırımlarda çoğunluğu oluşturduğu ülkeler (Örneğin, Devlet sektörünün GSMH'ya katılımının % 50'yi, yatırımlara ise % 75'i geçtiği Mısır; Devlet sektörünün GSMH'ya % 48'lik katılımıyla Hindistan; Devlet sektörünün GSMH'ya katılımının % 30 olduğu, yatırımlarda ise % 35'i aştığı Irak).

Kimi ülkelerde Devlet sektörünün sınai üretime katılma yüzdesi daha da yüksektir. Örneğin Suriye'de % 80, Cezayir'de % 70'den çok; Hindistan'da çelik üretiminde % 70, pet-

rol üretiminde % 75, elektrik enerjisi üretiminde % 100'dür.

Ancak, Devlet sektörünün gelişmede oynayabileceği rol, sadece ekonomik göstergelerde ölçülen ağırlığına bağlı değildir. Gelişme yolundaki ülkelerin sorunları, ekonomik büyüme ile sınırlanmamaktadır. Bu büyüme-ye hangi araç ve yöntemlerle ulaşılacağı ve bunun kime yarayacağını bilmek arasında, emekçiler için bir fark olamaz.

Asya ülkelerinin gelişmesinde Devlet sektörünün rolü üstüne IV. Asya Sendika Semineri'nde, DSF Genel Sekreteri Pierre Genso- us şöyle dedi: «Devlet sektörünün yönelimi, politikası elbette bizzat Devletin içeriğinden, niteliğinden ayrı değildir. Devletin kimin yararına ve kiminle birlikte hareket ettiğini, iyi ayırdetmeliyiz.» Ve devam etti; «Hizmet ettiği veya hizmet etmek istediği çıkarlar nelerdir?

«Devlet sektörü çeşitli etkenlerin hareketine ve güçler arasında kurulan ilişkilere sahne olur. Karşıt güçlerden gelen baskılara dayanıklı değildir:

«— İşçi sınıfının, emekçilerin, emekçi halkın baskıları;

«— Yerli burjuvazinin baskıları;

«— Emperyalist ülkelerin ve çok - uluslu şirketlerin baskıları.

«Emekçilerin, en geniş yığınların hizmetinde

bir Devlet sektörü için savaşımının önemi buradadır.»

Kurtulmuş ülkelerin ekonomik ve toplumsal gelişmesinde Devlet sektörünün rolü üstüne bir incelemede, E. Braguina şu gözlemede bulunuyor: «Asya ve Afrika'nın kurtulmuş ülkelerinin sosyo - ekonomik yaşamının özelliklerinden biri, devletin gelişmeye çok - yönlü ve etkin katkısıdır.»

Yazı şöyle devam ediyor: «Bu, belli sayıda etkenden ileri gelmektedir. Asya - Afrika ülkeleri, sosyalizmin, ekonomik ve toplumsal geriliği tarihsel olarak kısa bir sürede tasfiye etme yeteneğini daha önceden gösterdiği bir dönemde bağımsız gelişme yoluna girdiler. Sosyalist ülkelerin modern bir ekonominin kuruluşundaki deneyimi, tüm dünyada, özellikle kurtulmuş ülkelerde ekonomik ve toplumsal gelişme anlayışlarının en eskilerinin gelişimi üstünde etki yapmaktan geri kalmazdı.»

Yeni bağımsızlığına kavuşmuş ülkelerin çoğunda, devletin ulusal ekonominin atılımına katılması, nesnel bir gereklilik olarak kendini göstermektedir. Bu ülkelerin çoğunda devlet, ileri teknikli temel projelerin gerçekleştirilişini kendi üzerine almıştır. Asya ve Afrika ülkelerinin sanayileşme süreci Devlet sektöründe sınai işletmelerin kurulmasıyla başlamıştır. Aralarından birçoğu, istihdamın iyileştirilmesini, Devlet setkörüünün ge-

liştirilmesini, tarım reformlarının gerçekleştirilmesini, v.b. öngören uzun vadeli planlı bir politika benimsemişlerdir. Besbellidir ki, böylesi politikaların gerçekleşmesi, gerek dış gerekse iç, muazzam güçlüklerle karşı karşıya kalmaktadır.

Ülkelere göre durum değiştiği ve bu alanda her sentez yanlış yada yüzeysel olma tehlikesi taşıdığı için, bazı ulusal deneyimleri biraz daha derin bir biçimde tahlil etmek bize daha tercihe - şayan görünüyor.

BÖLÜM III

DEVLET SEKTÖRÜNÜN ULUSAL ÇERÇEVEDEKİ GELİŞİMİ

Hindistan'ın deneyimleri

Asya ülkeleri arasında Hindistan, başlangıçta tamamen yabancı sermayenin ege-men olduğu ve tekellerin bugün de hâlâ büyük bir rol oynadıkları az - gelişmiş bir ekonomi koşullarında, bize, Devlet sektörünün kuruluşuna ve gelişmesine ilişkin sorunların karmaşıklığının iyi bir örneğini verebilir. Hindistan'da, ilerici güçler ile büyük tekellere bağlı sağcı güçler arasındaki savaşım koşullarında doğmuş ve gelişmiş olan Devlet sektörü ve özel sektör ile birlikte varolmaktadırlar (Hiçbir zaman «barışçı» biçimde değil).

Nagpur IV. Asya Semineri'nin açılışında AİTUC Başkanı Ranen Sen şöyle dedi: «Hindistan'da Devlet sektörünün gelişiminin kendi tarihi vardır. Hindistan, İngilizler'ce yönetildiği dönemde sınai bakımından geri idi. Bağımsızlığa kavuşmasından sonra sınai gelişme yoluna girdi. Emperyalistler, Hindistan'ın kendileri için «Geri bir ülke» olarak kalmasını yeğlediklerinden bağımsız bir gelişme yolu tutmasını istememiş oldukları halde, biz, çok çabuk bir şekilde bu yola girdik.

Parlamento, 1956'da, Devlet sektörü alanına girmesi gereken bölgeleri açıkça belirten sanayi politikası (İndustrial Policy Act*) üstüne bir karar kabul etti. Bunlar Devlet sektörünün sınai ilerlemesinin temeli olan kilit - sanayiler idi, özellikle: petrol sanayii, demir - çelik sanayii, makine sanayii, enerji, vb.»

«Hindistan'da Devlet sektörü — diye devam etti Ranen Sen — Devlet kapitalizmidir; ancak, doğası itibariyle, gelişmiş ülkelerde varolan tekelci devlet kapitalizminden farklıdır. Her ne kadar Devlet sektörümüzün sanayileri sosyalist değillerse de, gerçekte anti - emperyalist bir yapıya sahipler; çünkü, ülkenin bağımsız gelişme temellerini kurmakta ve güçlendirmekte olup, ülkenin kaderini denetlemek isteyen emperyalistlerin düzenlerinin yenilgiye uğratılmasına yardımcı olmaktadır.»

Hint Parlamentosu'nun kararı Devlet sektörünün faaliyet alanları olması gereken kilit - sanayileri belirlediği vakit, bu sanayiler hemen hemen yoktu. Hindistan'ın sınai üretiminin % 80'i, «geleneksel» tarımsal ürünleri dönüştürme (Kahve, tütün, şeker) ve pamuk sanayilerince sağlanıyordu. Maden üretimi, toplam sınai üretimin % 5'ini oluşturunuyordu. Üstelik, sanayiın çoğunluğu geri teknikler kullanılan küçük işletmelerden

* Fransızca metinde de İngilizce olarak g.n.

meydana gelmekteydi. 1960'da, tarımsal olmayan el - emeği, hâlâ, ençok beş işçi çalıştıran işletmelerde istihdam ediliyordu.

Hint hükümeti, sanayileşmeyi, karma ekonomi çerçevesinde, planlamaya önemli bir rol atfederek, gelişme stratejisinin birincil bir unsuru olarak değerlendiriyor. Halkın çoğunluğunun, çok düşük verimlilik düzeyi ile geri - tarımdan geçindiği (ve geçinmekte olduğu) bir ülkede bu, son derece güç bir görevdi. Ulusal kapitalistler, elbette temel sanayi yatırımlarına ilgi göstermediler. Planlı sanayileşme yolunu izlemek için Devlet sektörünü kurmaktan başka çıkış yolu yoktu.

Hindistan'da bu sektörün ayırıcı çizgisi, sanayide millileştirmelerden ziyade, devlet yatırımlarıyla kurulmuş olmasına dayanmaktadır.

Hindistan'da, iki kamu mülkiyet biçiminin var olduğunu açıklamak gerekir: demir - yolları, posta, altın madenleri, havacılık, ulusal savunma için çalışan fabrikalar, v.b. doğrudan doğruya çeşitli bakanlıklara yada müdürlüklere bağlıdır. Kamu mülkiyetinin başka bir biçimi, bütün hisselerin hükümete ait olduğu şirketler biçimidir.

Bağımsızlığın ertesinde, Devlet sektörü, toplam 290 milyon rupilik bir sermaye ile 5 işletmeden oluşmuştu. Üçüncü Beşyılık Plan'ın sonunda (Mart 1966), bu sektör 74 işletmeyi kapsıyordu. 1970'de, belibaşlı 75

tekelin yatırımlarını geçen ve sanayide yatırılmış sermayeler toplamının yaklaşık yarısını oluşturan, 45.000 milyon rupilik yatırılmış bir toplam sermaye ile 85 işletmeden meydana geliyordu.

1974'de, Hindistan'da, Devlet sektöründe donatım malları yatırımları, toplam 250 milyar rupee, yani yaklaşık 31 milyar dolara ulaşmıştı.

Devlet işletmeleri bu gün 1,5 milyon emekçi istihdam etmektedirler. Bunlar şimdiden gelişme için sağlam bir temel oluşturmaktadırlar; çünkü, Devlet sektörü, özellikle ekonominin en önemli alanlarında egemen olmaya başlamıştır: demir - çelik, maden, petro - kimya sanayii, gübre üretimi, bankalar (1960'ta millileştirildiler), sigorta, dış ticaret. Devlet sektörü, ülkenin sanayileşme stratejisinde temel bir önem kazandı; yeni, hiç yapılmayan üretimlerde (örneğin ordinatorler) bir «öncü» rolü oynadı. Genel olarak ekonomiye dolaylı ve dolaysız yarar sağladı.

Daha 1972'de, Hindistan bağımsız 25 yılın bilançosunu çıkardığında, Hint ekonomisinin az - gelişmişlik sorunlarının çözümüne doğru büyük bir adım atmış olduğunu gözlemek mümkündür.

Sanayi üretimi yılda % 6.4, tarımsal üretim ise yılda % 3.2 artıyordu. Ulusal gelir iki kat artmıştı. Ne var ki, aynı süre içinde kişi başına ulusal gelir sadece % 1.5 artmış, gelir

dağılımında varolan adaletsizlikler ise çoğalmıştır bile. Çünkü, varolan toplumsal eşitsizlikler, Devlet sektörünün ne kolayca kurulmasıyla, nede gelişmesiyle tasfiye edilebilir. Ancak, bu sektörün yayılması, sosyo - ekonomik yapıda dönüşümleri mümkün kılan bir temel oluşturmaktadır ki, bu dönüşümler yapılmaksızın gelirlerin daha adil dağılımı olanaksızdır. Öyleyse, Devlet sektörünün gelişmesi birincil fakat henüz tatminkar olmayan bir koşuldur. Bu, sendikaların gayet bilincinde oldukları bir gerçektir.

«Biz, ilkel ile modern olan arasında karma bir ürün, yahut karma bir yapıyız» diye yazıyor, AİTUC Genel Sekreteri S. A. Dange (Nagpur 1975), «Faiz oranlarımız öyle yüksek ki, bu, tüm dünya kapitalistlerini çekiyor. Yaşam düzeyimiz sürekli yoksulluğun sınırında kalıyor, ki bu, bazı kişileri altından dolu hazinelere ve altından saraylara sahip olmaktan alıkoymuyor. Fakat, yeni bir doğrultuda gelişmeye başladık ve Devlet sektörü burada belirleyici bir rol oynuyor.»

Hindistan'da Devlet sektörü, düşman kuvvetlerinin, en başta çok - uluslu şirketlerin, sonra yabancı sermayeye bağlı ulusal tekelin, son olarak da gerek ulusal, gerekse dış dericiliğin, sağın, güçlü bir muhalefeti koşullarında geliyordu ve gelişmektedir.

«Başarıları sadece ekonomik ve politik bağımsızlığımızı pekiştirmekle kalmayan, ay-

nı zamanda yabancı ve ulusal tekellerin sömürü olanaklarını da sınırlayan Devlet sektörüne, bu güçler karşı çıkıyorlar» dedi, Nagpur Semineri'nde AİTUC Sekreteri Y. D. Sharma. «Ne ki, gerici güçler Devlet sektörüne saldırdıklarında, Hindistan'da ilerici güçler onu savunmayı biliyorlar. Sosyalist ülkelerce, birçok gelişme yolundaki ülkece, DSF tarafından temsil edilen dünya sendika hareketince, destekleniyorlar.» diye kaydetti.

Y. D. Sharma, Seminer'e sunduğu raporda, petrol sanayiinin gelişmesini, Devlet sektörü için savaşımın bir örneği olarak verdi. Bu örneği aktaralım; zira, bu sektörün gelişmesinin güç ve karmaşık durumunu daha iyi kavramak olanağını sağlamaktadır.

1947'de, bağımsızlığın ertesinde Hindistan'da, ithal edilen petrolün «pazarlanması» ile uğraşan 4 yabancı şirket vardı. Petrolün içindeki üretimi küçümsemezdi (yaklaşık yarım milyon ton). Petrol ürünleri ithali pahalıya mal oluyordu ve bu, Hint hükümetinin 50 yıllarında, rafineri inşasını özendirmeye girişmesinin nedeni idi. Üç büyük Çok - uluslu şirket — Burmah - Shell, Standard Vaccum Oil Company, ve Caltex — rafineri inşa etmek için uyuyorlardı; ancak, kendi ham petrol kaynaklarını seçmede özgür olmak ve bu rafinelerin 20 yıllık bir dönemden önce millileştirilemeyeceğine dair teminat almak koşuluyla.

Anlaşma imzalandıktan sonra bu şirketler, 1956'da üretime başlamış olan rafinerileri inşa ettiler. Şirketler, ham petrolü Orta - Doğu'daki kendi şubelerinden ithal ettiler ki, bu onlara önemli kârlar getiriyordu. Hindistan'da petrol ürünleri talebi artmaktan geri durmadığı için, rafinerilerin üretimi ve bu şirketlerin kârları, ve de ekonomik egemenlikleri de büyümekten geri durmuyordu.

Bunun, Hindistan'ın ekonomik bağımsızlığı için nasıl bir tehdit oluşturduğunu açıkça gören petrol emekçilerinin sendikaları, yabancı tekellerin millileştirilmelerini talep ettiler. Bu talep, AİTUC ve ülkenin tüm demokratik ve ilerici güçlerince desteklendi.

1956'da, hükümet petrol sanayiinde Devlet sektörünün geliştirilmesi programının hazırlanmasıyla yükümlü özel bir komisyon kurdu. Bu komisyon, çalışmalarına, sosyalist ülkelerin — SSCB ve Romanya — uzmanlarının yardımıyla, Hindistan'da petrol araştırılması ile başladı. Tekeller her ne kadar (Assam bölgesindeki pek önemsiz kaynaklar dışında) Hindistan'da petrol olmadığı mitini yaydılarsa da, araştırmalar başarıyla taçlandı. Guje rat'ta zengin petrol kaynakları bulundu. Ardından, Hindistan'da petrol üretimi artmaya başladı: 1956'da yarım milyon ton, 1975'te ise 7 milyon tondan fazla idi.

Petrol sanayiinde Devlet sektörünün ku-

ruluşu sırasında, yabancı tekeller, her türlü güçlüğü çıkarmaktan geri kalmıyorlardı. Örneğin 1960'da, SSCB, Hint hükümetine ham petrolü yabancı tekellerin koyduğu fiyattan % 25 daha ucuz satmayı önerdi. Ne ki, rafinerilerin sahibi olan tekeller, hükümetin bu öneriden yararlanmasını engellemek için mümkün olan herşeyi yaptılar. Ve Hindistan'da, o dönemde henüz Devlet sektöründe rafineri olmadığından, tekeller «Politik Petrol» olarak adlandırdıkları SSCB'den ithal edilen ham petrolü arıtmayı reddettikleri vakit, hükümet Sovyet sunusundan vazgeçmek zorunda kaldı.

İşte bu sıradır ki, yabancı tekellerin millileştirilmesi, bütün ilerici ve demokratik güçlerce ve bunlar arasında da Petrol Emekçileri Federasyonu'nca (AITUC tarafından desteklenen AIWE) yeniden ve daha büyük bir ısrarla talep edildi.

Nihayet, hükümet, tekellerin rafinerilerinin millileştirilmesinin mümkün hale gelmesinden önce (verilen 20 yıllık teminattan sonra), kendi rafinerilerini inşa etmeye karar verdi. Bugün Devlet sektörü rafinerileri, Hindistan'daki rafinerilerin toplam kapasitesinin % 60'ına, «karma» sektörle beraber (yarı - devlet işletmesi) ise % 75'e tekabül eden bir üretim kapasitesine sahiptirler. Yakında — 1980 — hem ham, hem de arıtılmış petrol üretimi alanında bağımsız olacaktır.

Ancak, Devlet sektörünün gelişmesine karşı koymak amacıyla yabancı tekellerce çıkarılan doğrudan engeller, güçlüklerin sadece bir görünümünü oluşturmaktadır. Başka güçlükler de vardır; örneğin, Devlet işletmelerinin işleyişinden sorumlu olan bürokratik yönetim aygıtının direnci, çok zaman baştan - çıkarma araçlarıyla Devlet sektöründen yararlanmaya yeltenen ulusal kapitalistlerin dalavereleri, ve nihayet Devlet sektörünü düşük bir üretkenlikle, kötü bir örgütlenme ile, kârlı olmama ile suçlayan burjuva basının sürekli saldırıları gibi.

Bu durumda sendikalar, emekçilere, Devlet sektörünün işleyişinin tüm ulusal ekonomi için taşıdığı önemi, alabildiğince iyi çalışması, kâr getirmesi, güçlenmesi için göz kulak olmak gerekliliğini, izah ediyorlar. Öte yandan sendikalar, saldırıların konusu olan ve kârlı olmayan işletmelerin emekçilerini korumak için eylemler yürütüyorlar. Bu işletmelerde yönetim, çok zaman, kârlı olmamanın nedenleri tekellerce sık sık dayatılan haksız fiyat politikasına dayansa bile, ücretleri ve primleri düşürmek istiyor.

Hindistan'da Devlet sektörünün yayılmasını dizginleyen bir başka engel, binlerce emekçiye işsiz bırakan iflas halindeki özel işletmelerin devletce satın alınmasını engellemek için, Hint Anayasası'nın bazı maddelerinin, özellikle mülkiyet hakkına ilişkin mad-

denin kullanılmasıydı. Hükümetin bu işletmeleri ele alma çabaları, Anayasa'nın mülkiyet hakkındaki maddesine başvuran hukuksal hükümlerle, sık sık durduruldu. Anayasa'nın düzeltilmesi sonucunda, bugün durum değişmiştir. (S. A. Dange: **Some Aspects of the public sector in India**, Nagpur, IV. Asya Sendika Semineri için temel belge)

Devlet işletmelerinin etkili ve kârlı olmayışı genelleştirilemez. Örneğin 1973'te, 113 devlet sanayi işletmesi arasında sadece 34'ünü bütçeleri açık verdi, çoğunluk kâr etti. Ancak, Devlet sektörünün karşıtları yanlışları abartsalar bile, çalışmanın iyileştirilmesi sorunu vardır ve sendikaların uğraşlarının konusudur. Bu konuda AİTUC'un bir belgesini aktaralım:

«Ulusal ve yabancı sermayenin saldırılarına karşı, Devlet sektörünün savunulması çalışmasını, kâr getirme yeteneğini iyileştirmek için savaşım, tüketim malları üreten dirimsel önemdeki sanayi alanlarının gelişmesi için savaşım; emekçilerin yönetime her düzeyde gerçek bir katılımını sağlamak amacıyla, Devlet sektörünün demokratikleştirilmesi için sürekli ve örgütlü eylemler; işçi sınıfının ve sendikal hareketin birincil görevidir.»

Emekçilerin yönetime katılması, uzun süredir tartışma ve deneyim konusu olmuştur. İlk ortak yönetim komiteleri (Joint Ma-

management Councils*), hem Devlet, hem de özel sektörde on yıl önce 50 işletmede kurulmuştu. Bu komitelerin rolü, hükümetçe hazırlanan yönetmelik uyarınca, şu hedeflerle sınırlanmıştı: emekçilerde katılma duygusu yaratmak, üretkenliği teşvik etmek ve çalışma koşullarını iyileştirmek. Bu komitelerin, tavsiye etme hakkından öte hakları yoktu ve ne işletmenin ekonomik politikasıyla, ne de sendikal görüşmelere ilişkin sorunlarla (ücret, işten çıkarma, v.b.) uğraşamazlardı. 1972'de, 31'i Devlet sektörü işletmesinde olmak üzere, 80 komite mevcuttu.

1973'te AİTUC, emekçilerin Devlet sektörünün yönetimine gerçek katılımıyla ilgili yeni bir tasarı öne sürdü; [ortak yönetim komitelerinin,] rüşvet ve sabotajlarla savaşılmaya, ham maddelerin ve tesisatların daha etkin kullanımını iyileştirmeye, daha adil bir fiyat politikasının uygulanmasına yardımcı olması, yani böylece Devlet sektörünün güçlenmesine katkıda bulunması gerektiğini değerlendirdi.

1975 Kasımı'nda AİTUC genel Konseyi, hükümetçe önerilen emekçilerin sanayide [yönetime] katılımına ilişkin yeni tasarını inceledi ve kendi konumunu formüle etti. AİTUC, işletmelerdeki ortak komitelerin, genel yönetime, fiyatlara, sözleşmelere, alımla-

* Fransızca metinde de İngilizce olarak çab.

ra — üretimin doğru planlanmasının bağlı olduğu işletmenin ekonomik politikasının bütün unsurlarına — ilişkin konuları tartışma hakkını talep etti.

Şu halde, AİTUC'un, emekçilerin [yönetime] katılması üstündeki konumu açıktır: sendikalar, Devlet sektörünün bütün düzeylerde demokratikleşmesini, sendikaların haklarının savunulmasını vurgulayarak kararlara katılmayı istiyorlar. Bu konuda yine AİTUC'un belgesinden bir bölüm aktaralım:

«Emekçilerin Devlet sektörünün yönetimine katılmasının, sınıf - işbirliği (collaration) veya 'toplumsal barış' politikası (nonstrike Policy* - grev yapmama Politikası) tavırlarıyla ortak hiç bir şeyi yoktur. Devlet sektörünün güçlenmesini amaç edilen bilinçli işbirliği (cooperation), sadece, sendikaların haklarının savunulması ve genişletilmesi temelinde gelişebilir.»

AİTUC, aynı zamanda Devlet sektörü ve özel sektördeki emekçilerin çıkarlarını da sıkı sıkıya savunmaktadır. Devlet sektörünün iki mülkiyet ve yönetim biçiminde bölünmüşlüğü nedeniyle (doğrudan bakanlıklara bağlı işletmeler ve Devlet şirketlerince yönetilen işletmeler) emekçilerin hakları ve ücretleri farklıdır. Doğrudan bakanlıklara bağlı işletmelerdeki emekçiler, memur olarak değeren-

* Fransızca metinde de İngilizce olarak ç.n.

dirilirler ve özel işletmelerdeki yada «şirketlerce» yönetilen Devlet sektörü işletmelerindeki emekçilerin elde ettikleri bazı avantajlardan yoksundurlar. Örneğin Demiryollarındaki (Doğrudan hükümete bağlı) emekçiler Devlet sektörünün diğer ulaştırma emekçilerinin aldıkları yıl sonu primlerini alamazlar. Bu durumda AİTUC, tüm millileştirilmiş sektör için hak eşitliğini istiyor. Özel sektör ile Devlet sektörü arasında, aynı dallardaki ücretlerde de farklılıklar vardır ; kimi vakit, özel sektör dışında ücretler daha yüksektir. Sendikalar, Devlet sektörünün, çalışma koşullarıyla ücret alanında ve özellikle yönetimin demokratikleşmesi alanında, özel sektöre örnek olması gerektiği görüşündedirler.

Sonuç olarak; Hindistan'da emekçiler, sendikalar ve tüm ilerici güçlerce savunulan ve desteklenen Devlet sektörünün gelişimi; az - gelişmişliğin, yoksulluğun, toplumsal eşitsizliklerin tasfiyesine doğru önemli bir adım oluşturmaktadır. [Devlet sektörü,] Hint ekonomisinin güçlenmesine yardımcı olmuştur; işçi sınıfı, sendikalarla beraber, yabancı tekellere karşı, gerici güçlere karşı, ülkenin ekonomik bağımsızlığı için sürekli bir savaşım yürütmektedir. Sendikalar hükümetten, tekellerin egemen olduğu tüketim malları sanayiinin temel sektörlerini de ele almasını istemektedirler. Emekçilerin ekonomik ve

toplumsal alanda bütün kararlara katılmalarını talep etmektedirler.

Eğer Hindistan'ın deneyimlerini biraz daha derin bir biçimde tahlil ettiysek, bu, «karma» ekonomili gelişme yolundaki bir ülkede Devlet sektörünün oynayabileceği rolü ve onu inşa etmek, geliştirmek ve kendisine düşman güçlerin saldırılarına karşı savunmak için hangi güçlükleri aşmak gerektiğini açıkça ortaya koymalarındandır. Farklı ekonomik, politik ve toplumsal koşulları olan ve farklı gelişme aşamalarında bulunan bir çok Asya ülkesinde, Devlet sektörünün, sanayileşmenin ve ekonominin modernleşmesinin anahtarı olduğu fikri giderek yaygın bir hale gelmektedir. Bu sektörün biçimleri ve boyutları özgül koşullara göre değişmekte, fakat sorunlar birbirine benzemektedir.

Öteki Asya Ülkelerinin Deneyimleri

Örneğin Sri Lanka'da, Devlet sektörü, 1956'dan bu yana, giderek bankalar ve finanslar, ulaşım (demiryolu, karayolu ve hava ulaştırması, ve limanlar), enerji, sanayi ve nihayet büyük plantasyonlar gibi ekonomik alanları kapsayarak başlamıştır. 1974'ün sonlarına doğru Sri Lanka'da, 85 devlet sanayi işletmesi vardı; ve aralarından çoğu kâr getirmişti. Devletin millileştirilmiş sektöre yaptığı yatırımlar her yıl artmaktadır.

Sri Lanka'da Devlet sektörünün bu gelişme sürecinde, sendikalar önemli bir rol oyna-

dılar. Bu süreç güçlük çıkmaksızın gelişmektedir; çünkü, Devlet sektörünün gelişmesine koşut olarak, aynı zamanda ülkelerdeki özel sektörde hızlı sermaye temerküzü olayı gözlenmektedir: 1974'te, özel sektörün toplam üretiminin % 89'u, 140 büyük tekel tarafından sağlanmıştı.

Tersine, hükümetin yabancı kapitalistleri yatırım yapmaya özendirdiği Malezya'da (1970'den yabancı sermaye, bu ülkedeki toplam sermayenin % 61'ini oluşturunuyordu), sendikalar, emekçilerin katılmasıyla hazırlanan ve planlanan bir ekonomi - politika, yoksulluğun tasfiyesi ve daha adil gelir dağılımı talep ediyorlar

Barışçı Asya için Ekonomik ve Toplumsal Komisyon'un son toplantısında (3 - 10 Kasım 1975, Bangkok) kaydedildiği gibi, Devlet sektörü, Asya ticaretinde önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, Devlet sektörünün Birmanya ticaretine katkısı % 50'yi geçmektedir; Sri Lanka'da ithalatların çoğunluğu (% 63.4) Devletçe yapılmaktadır.

Asya ülkelerinin gelişmesinde Devlet sektörünün sorunları konusunu bir sonuca bağlamak için, aşağıda, 7 Asya ülkesinden gelen ve 11 sendika merkezini temsil eden bütün katılanlarca onaylanan, Nagpur Sendika Semineri'nin nihai belgesinden özetler aktarıyoruz.

«Empervyalizm sömürgelerini bir ucuz

hammadde ve el - emeği kaynağı olarak, işlenmiş ürünleri için pazar olarak kullandı. Asya ülkelerinin ekonomileri, emperyalist ülkelerin ekonomilerine bağımlı kılınmıştı. Gelişmeleri çarpıtılmış ve geri bıraktırılmıştı.

«Asya ülkeleri, politik bağımsızlığı kazandıktan sonra, ekonomik gelişmenin, sanayileşmenin yükseltilmesinin son derece güç sorunlarını çözmek zorundaydılar. Sosyo - ekonomik gelişmelerindeki geriliği aşmak zorundaydılar. Ne var ki, emperyalist ve çok - uluslu şirketler, sömürgeciliğin tasfiyesinden sonra da gelişme yolundaki ülkeleri sömürüye devam ettiler...

«...Gelişme yolundaki ülkelerin deneyimi kanıtlanmaktadır ki, emperyalistlerin, çok - uluslu şirketlerin amacı, yeni bağımsız ülkelerin ekonomilerini inşa etmek ve güçlendirmek değil, yeni - sömürgeci sömürüyü yoğunlaştırmak ve süper - kârları artırmak; bu ülkeleri ekonomik olarak güçsüz ve geri kalmış, yeni - sömürgeci etkiye ve baskılara açık tutmaktır. Yeni - sömürgeciler, temel sanayileşmeden çok tarıma ilgi gösteriyorlar. Bağımsız ekonomik gelişme ve tabii ki tarımın yeniden yapılandırılmasının eşlik ettiği ağır sanayii temel alan hızlı sanayileşme — yalnız bu ekonomik politika, gelişme yolundaki ülkelerin ulusal ekonomisi üzerindeki emperyalist etki ve baskıları sınırlayabilir yada yok edebilir; ve bağımlılıklarını azaltabilir. Sana-

yileşmiş kapitalist ülkeler, gelişme yolundaki ülkelere, onların ekonomik bağımsızlıklarını pekiştirecek kaynakları ve modern teknikleri transfer etmek istemiyorlar. Bu durumda devletin, sanayileşme için, ulusal ekonominin inşasına yapılan yatırımlara müdahalesi kaçınılmaz hale gelmektedir. Devletin ekonomilere müdahalesi, çeşitli ülkelerde çeşitli biçimler almaktadır. Stratejik önemde bazı sektörlerdeki millileştirmelerle, devletin yatırım yaptığı ve yönettiği yeni sanayilerin kurulmasıyla, ve sanayi işletmelerinin satın alınmasıyla kendini göstermektedir.

«Özel sermaye birikiminin çok önemli olmadığı ve özel kapitalistlerin uzun vadeli yatırımların riskini göze almayı reddettikleri kapitalist ekonomili Asya ülkelerinde, Devlet sektörünün, hatta kapitalist Devlet sektörünün kuruluşu, tekelci devlet kapitalizmi koşullarında bile, anti - emperyalist, anti - feodal ve anti - tekelci bir rol oynayabilir ve oynamalıdır. [Devlet sektörü] sanayileşme sürecine yardımcı olabilir ve yabancı büyük tekellerin baskısına karşı koymayı sağlayabilir...

«...Devlet sektörünün — gelişme yolundaki ülkelerin demokratik ilerlemesinin anahtarı — savunulması, gelişip güçlenmesi için savaşım, dünyanın bugünkü durumunda, yeni bir uluslararası ekonomik düzenin kurulması için, ekonomik ve ticari ilişkilerdeki ayrı-

calıkların kaldırılması için, dünya çapındaki savaşım bağlamında belirleyici bir öneme sahiptir... Devlet sektörünü savunmak, ulusal ekonomide belirleyici bir konum alabilmesi ve halkın çıkarı doğrultusunda derin ekonomik ve toplumsal dönüşümlerin bir aleti haline gelebilmesi için gelişmesine yardımcı olmak — gelişme yolundaki ülkelerde sendikaların görevi budur. Devlet sektörünün güçlenmesi sendikaların bütün haklarına ve bütün demokratik özgürlüklere saygı gösterilmesini emekçilerin ve sendikaların bütün düzeylerde (üretim, planlama, ekonomik politika üstüne kararların alınması ve uygulanması) Devlet sektörünün yönetimine gerçek bir katılımının güven altına alınmasını gerektirir.

«Asya ülkelerinde gelişme koşulları ve aşamaları farklılık gösterse de, hepsi, uzun emperyalist egemenlik ve sömürü yıllarının sonucu olan ortak sorunlar miras almışlardır. Asya'daki gelişme yolundaki ülkelerin sendikalarına kendini dayatan görevler, ve hakların gereksinmelerine cevap veren ve mümkün olan en hızlı sosyo - ekonomik gelişme görevleri, ilke olarak aynıdır. Bu görevlerin yerine getirilmesinde, bu Asya ülkelerinin sendikaları, üyelerinden bağımsız olarak, karşılıklı bir işbirliği için ortak bir platforma, ortak eylemler için bir temele sahipler.»

Cezayir'in Deneyimleri

Asya'da Devlet sektörünün gelişmesine

örnekler verildikten sonra, başka bir kıta ülkesinin, Afrika ülkeleri arasında bu alanda en ileri olan Cezayir'in deneyimlerini irdeleyelim.

Cezayir, kendisine son derec ağır bir miras bırakmış olan, yüzyıldan fazla süren sömürgeci düzenden sonra bağımsız oldu. Cezayir ekonomisi, Farnsa'nın mutlak bağımlılığı altında idi. En verimli topraklar büyük Fransız sömürge şirketlerince ve ulusal sömürücülerce (colon) ele geçirilmişti. Bütün ham maddeler ihraç ediliyordu ve bağımsızlığın ertesinde, bunlar hâlâ yabancı tekellerin elinde bulunuyordu. Sömürgeciliğe karşı sekiz yıllık savaş, ülke ekonomisinin durumunu daha da güç hale getirmişti.

Bağımsız ekonomik gelişmeyi harekete geçirmek için Cezayir, maden kaynaklarını ve sonra arka arkaya yabancı kapitalistlerin elinde bulunan bankaları, sigorta şirketlerini, sanayileri, ulaşımı ve ticareti millileştirerek kendi toprağının doğal kaynaklarını eline almaya karar verdi.

İkinci adım, «Sanayileştiren sanayilerin», yani doğal kaynakları değerlendiren ve ekonomik atılıma olanak veren bir dinamizm yaratan, dönüşüm sanayilerinin kurulması ve geliştirilmesi idi. Cezayir, bu sanayileri kurarken yabancı sermayeye başvurmadı. Ulusal kapitalistler uzun vadeli yatırımlara girmek istemeyince, çok miktarda ve yerli sermaye

talep eden en geri kalmış ve henüz alt - yapısı olmayan bölgelere, kalkınma planına göre hükümet, Devlet sektörünü kurarak bizzat yatırım yaptı.

Makinaların (hepsinden önce tarım makinalarının), diğer sanayi dalları için donatımın ve gübrenin üretimini yürütebilmek amacıyla, öncelik, petrol ve demir - çelik sanayilerine verilmişti.

Devlet sektörü, Cezayir hükümetince uygulanan ekonomik politikanın merkezinde bulunuyordu. Birinci plan (1970 - 1973), kamu yatırımlarının yarısından çoğunu sanayiye ayırdı; yaklaşık 4/5'i ise «sanayileştiren sanayilere» verildi, ki bu, devlete ulusal zenginlikleri işletme olanağını sağladı. Bu işletme genel olarak ekonominin hızlı büyümesine güçlü bir katkıda bulundu: 1960 ile 1972 arasında, Cezayir ekonomisinin global büyüme oranı, yılda % 6.3 idi ve 1973 - 1977 dönemi için bu oran, % 10 olarak planlanmıştır.

Bugünkü durumda Cezayir ekonomisi Devletçe denetlenmektedir: maden kaynaklarının ve demir - çelik sanayinin tümü, inşaat malzemeleri fabrikalarının % 70'i, elektrik ve makine işletmelerinin % 30'u, tekstil fabrikalarının % 25'i.

Hükümetin ilerici bir politikasıyla bile, az - gelişmişlikten, halkın gereksinimlerine cevap veren planlı ve uyumlu gelişmeye girsin, kolay olduğunu düşlememek gerekir. El-

Böyle, bu politika sayesinde Cezayir, kendisine bağımsız gelişme yolunda devam etmek olanağını veren sanayileşmenin temellerini kurmayı başardı; ama, geride hâlâ çözümlenecek bir çok sorun durmaktadır. Cezayir'de, hâlâ emekçileri Avrupa'ya göç etmeye zorlayan kitlesel işsizlik mevcuttur; sanayi çoktan binlerce iş olanağı yaratmış olduğu halde. İkinci plan, tarımsal olmayan 450.000 iş olanağının yaratılmasını ve 1980'e doğru göçün tasfiyesini öngörmektedir.

Devlet sektörünün hiç güçlkle karşılaşmadan geliştiğini de düşünmemek gerekir. 1969'da, hâlâ bu sektörün etrafında, kendisini özel Amerikan sermayesine bağlamayı amaçlayan yabancı çok - uluslu şirketler çoğalıyordu. 1970 - 71'de, Cezayir'de, köklü bir dönüşüme belirleyici bir itiş verildi: Ocak 1970'de, dört yıllık gelişme planı ortaya atıldı; Şubat 1971'de, doğal gaz yataklarının milileştirilmesiyle, petrol zenginliklerinin tamamen, Fransız petrol şirketlerinin mal varlıklarının ise % 51'inin geri alınmasına karar verildi. Aynı yılın Temmuz ayında, tarım «devrimi» adı altında bilinen tarım reformu başlatıldı.

Cezayir'in, gelişme yolundaki ülkelerin çoğu gibi bir tarım ülkesi olduğu, ve halen de öyle olduğu gözönüne alınırsa, bu son kararın muazzam bir önemi vardı. Hiçbir az - gelişmiş ve tarım ülkesinde, sosyo - ekonomik gelişme

süreci, kırdaki toplumsal yapıda köklü dönüşümler yapılmaksızın ilerleyemez.

Cezayir'de, sömürgecilerin toprakları, da da 1962'de millileştirilmiş ise de; 1971'e dek 25.000 Cezayir'li toprak sahibi, ekilebilir toprakların 6 milyon hektarına, kimileri ise 10.000 hektara kadar toprağa sahiptirler.

Köylülerin durumu çok güçtü. Bir başkanlık anketine göre, 1972'de tarım işletmelerinin % 72'si, dirimsel asgariden düşük bir gelire sahiptirler; ve ek kaynaklar bulmak zorundaydılar.

Kalkınma planlarının gerçekleştirilmesindeki ilk yıllarda, esas çaba sanayileşmeye doğru, özellikle yatırımlar alanında yoğunlaştırılmıştı. Dahası: tarım reformundan önce, tarıma ayrılan fonlar, çok zaman köylülere değil, toprak aristokrasisine yarıyordu.

«Tarım devrimi»nin uygulanışı, Cezayir kırındaki köklü dönüşümlere yardımcı oldu, sosyo ekonomik değişikliklerde bütün bir süreç meydana getirdi. Reform, toprağın verilisini bir kamu oylaması ile belirleyen ortak halk kurullarınca gerçekleştirildi (kıstas, alan değil, kârlılık idi; bu toprak dağılımı, her köylü ailesine ayda asgari 1000 dinarlık gelir sağlayacaktı). «Sosyalist köyler» ve tarım kooperatifleri yaratılması için hareket ortaya çıktı ve en yoksul köylerin yararına özel bir yatırım programı kondu.

«Tarım devrimi» bir günden öbürüne ya-

pılmadı, üç yıldan fazla sürdü ve toprağı mil-
lileştirme işlemleri, ancak 1975'de nihai ev-
resine girdi.

Cezayir ekonomisinin 30 yıllık bilançosu, cesaretlendiricidir. Devlet sektörü temelleri üstünde, ulusal ekonomik potansiyelin hızlı geliştirilmesine yönelik ekonomik politika, sonuçlarını verdi. «Cezayir, bugün — dedi Başkan Burnedyen — yerleşmiş vahşi bir sömürgeciliğe karşı politik bağımsızlığını elde etmiş ve yoğun bir ekonomik kalkınma planı ve özellikle petrol ve gaz sayesinde, politik bağımsızlığını ekonomik bağımsızlık ile güçlendirebilmiş bir ülkedir. Bu, bugün bize sosyalist sistemimizin inşasına başlamak için gerekli alt - yapıyı hızlandırdı... 1982'de, Cezayir, dünyaya az - gelişmişlikten çıktığını bildirecektir.» (El Mücahit, 1/11/1974)

Cezayir sendikaları, ülkelerinin bu ekonomik gelişme sürecini desteklediler ve ona yardımcı oldular. Emekçilerin Devlet işletmelerinde yönetime katılması, giderek daha etkin bir hale geliyordu. 1973'de, işletmelerin sosyalist örgütlenmesi Yasası, emekçilerin yönetime katılımının geniş haklarını somutlaştırdı.

Ülkenin sanayişlemesinde Devlet sektörünün başarılarının bir bilançosunu çıkardıktan sonra, Yasa, sosyalist işletmenin, ulusun başlıca ekonomik eylem aracı haline geldiğini kaydetmektedir. Bu nedenle: «Nasıl ki yurt-

taş politik ve yönetsel kurumların çeşitli düzeylerinde ülke işlerinin yönetimine katılıyorsa, aynı şekilde bir işletmenin emekçisi de kayıtsız ve hak talep eden bir ücretli değil, bilinçli ve yükümlü bir yurttaş, nihayet yeni bir toplumun insanı olacaktır» diye kaydediyor Yasa.

Yasa, işletmelerin yönetime katılma haklarından yararlanabilmeleri için emekçilerin hazırlanmasında, sendikaların önemli rolünün altını çizmektedir.

Sendikanın «bu bağlamda yerine getirmek zorunda olduğu temel bir görevi vardır» diye okuyoruz Yasa'da. [Sendika,] emekçileri örgütlemek, politik bilinçlerini, sorumluluk duygularını kesinleştirmek, formasyon kazanmaları için çalışmak zorundadır.

Yasa'nın II. Bölümü, kollektif bir sorumluluk biçiminin kurulması ile nitelenen bir yönetim ve denetim sistemi getirmektedir. Her işletmede, işletme emekçileri tarafından 3 yıl için seçilen bir komisyon tarafından önerilen, sendika örgütünün etkin üyelerinden oluşan, emekçiler Kurulu'nun kurulması gerekmektedir. Bu emekçiler Kurulu, işletmenin genel politikası hakkında bilgi edinir ve şu konularda görüş bildirir:

- Ulusal planın hazırlanması çerçevesindeki, işletmenini gelişme planı tasarısı;

- İşletmenin muhtemel gelir - gider hesapları;
- Faaliyet programları — özellikle üretim, teçhizat ve pazarlama — tasarıları;
- Yatırım programları tasarısı;
- Fabrikanın yapısını yada emekçilerin durumunu ilgilendiren bütün önemli reform tasarıları.

Emekçiler Kurulu, işletmenin yönetimi ve programların uygulanması üstündeki bütün denetim erklerine sahiptir. Emekçiler Kurulu'nun toplantılarının arasında kalan zaman süresinde çeşitli komisyonlar aracılığıyla süreklilik sağlanır. Emekçiler, işletme yönetim konseyinde de, emekçiler Kurulu'ndan seçilen delegelerle temsil edilirler.

Böylece, Cezayir'de emekçiler, işletmelerin yönetimine etkin katılmak için geniş olanaklara sahiptirler. Elbette bu katılımın etkililiği, birçok etkenlere, özellikle deneyime bağlıdır. Emekçilerin katılımının etkililiğini sağlamak için, Cezayir'de, sosyalist yönetim üzerine iki ulusal konferans düzenledi. Bunlardan sonuncusunun (Aralık 1975) başlıca konusu, Devlet sektörünün güçlendirilmesiydi. Sosyalist yönetim çerçevesinde örgütlenen 30 işletme ve 600 üretim biriminden 1.200 delegayı bir araya getiren bu konferans, Devlet sektörünün birinci rolü oynadığı tayin edici sanayileşme ve üretim savaşını vurguladı.

Konferans kültürel, toplumsal, banka sektörleri, kamusal çalışmalar, inşaat ve yerel ortaklıklar dahil, diğer faaliyet alanlarında, sosyalist işletme yönetimi uygulamasının genişletilmesinden yana çıktı. Keza planlamanın pekiştirilmesi ve demokratikleştirilmesinden yana tavır aldı; aynı zamanda yağmacılığa karşı ve insan ve maddi kaynakların en iyi kullanılması için savaşımın önemini altını çizdi.

Konferans'taki tartışmalar, emekçilerin eğitimi, formasyonu ve donanımı alanlarında, onlara üretici - yönetici sorumluluklarını yerine getirme ve ülke işlerinin yönetimine giderek daha etkin biçimde katılma olanağını vermek için, sendikaların gittikçe büyüyen görevlerini ortaya koydu.

Daha önceden belirtmiş olduğumuz gibi, Cezayir, Devlet sektörünün gelişmesi ve planlı ve ilerici sosyo - ekonomik politika planında en ileri ülkedir. Başka ülkelerde durum çok daha karmaşıktır.

Suriye'nin Deneyimleri

Suriye, Devlet sektörünün gelişmesinde en ileri Orta - Doğu ülkeleri arasında yer almaktadır; ancak burada da, bu gelişme, güçlükler çıkmadan gerçekleşmemiştir.

Suriye bağımsız duruma geldiğinde, burjuvazi, feodallerle birlikte iktidarı aldı. Bunların ellerinde, Fransız hükümetince verilen 190 milyonluk borç ve II. Dünya savaşı sıra-

sında müttefiklere pamuk, buğday ve diğer tarım ürünleri satışının neticesi olan 350 milyon altın Suriye lirası bulunduğundan, ulusal ekonomiyi geliştirmek için elverişli koşullara sahiptirler. Üstelik, 50 yıllarında Suriye tarafından ihraç edilen ürünlerin fiyatı (pamuk, has buğday) elverişliydi; ki bu, pamuk plantasyonlarının yaygınlaşmasını ve has buğday ekiminin genişlemesini teşvik etti. Ne var ki bu, sadece büyük toprak sahiplerinin ve büyük tüccarların zenginleşmesine yardımcı oldu. 1951 - 1956 yıllarında, genç Suriye burjuvazisi, pamuk ve buğday ihracatından 2.5 milyon Suriye lirası kazandı. Bu dönemde hükümet, ulusal kapitalistleri korumak ve onlara emekçilerin, küçük çiftçilerin, ve tarım emekçilerinin sömürüsünü yoğunlaştırma olanağını vermek için, gerekli bütün yasaları çıkardı.

Suriye burjuvazisi sahip olduğu şansı kötü kullandı. Üretken - olmıyan ithalatlar için, lüks ürünler için muazzam paralar harcadı. Örneğin, 1951 - 1956 yıllarında ithalat için harcanan toplam 3.35 milyar liradan, lüks mücevharat ve elmas ithaline harcanan 144 milyona karşın, 304 milyonu makine ithaline (ev aletleri dahil) ayrılmıştı. Aynı dönem içinde burjuvazi, önemli kârlar getirebilecek hafif sanayi ve konut yapımında (çoğu lüks) toplanmış bulunan yatırımlar için, sadece 600 milyon lira harcadı. Böylece, elverişli ko-

şullara rağmen hükümet, ekonomik gelişme sorununu çözemedi. Yabancı sermayelerin (50 yılları başlarında), demiryollarının, bütün sanayiinin ve bazı bankaların millileştirilmeleri bile, bundan yararlanan ulusal kapitalistlerin çıkarları doğrultusunda yapıldı.

Yine bu millileştirmeler, Devlet sektörünün kuruluşunun başlangıcını oluşturdu; ve en tehlikeli düşmanın yabancı sermaye olduğunun bilincinde olan ilerici güçler ve emekçiler tarafından desteklendi.

50 yıllarının sonlarına doğru, Suriye'de iktidarın yapısında meydana gelen değişiklikler, Devletin ulusal ekonomiye müdahalesi konusunda yeni fikirler getirdi. Bütün bankalar ve sigorta şirketleri, en önemli yabancı tekeller (1961'de) millileştirildi. Hükümet, Devlet sektörüne (limanlara, enerjiye, v.b.) bizzat yatırım yapmaya başladı. Uzun vadeli ekonomik plan, Devlet sektöründe, özellikle temel yapısal dallarda, büyük yatırımları öngörüyordu.

Suriye burjuvazisi, Eylül 1961'de iktidarı yeniden aldı ve millileştirmeleri ve diğer ilerici reformları ortadan kaldırmaya yeltendi. Ancak bu dönemde, Suriye emekçileri, Devlet sektörünün ve daha önceden kazanılmış hakların savunması için cesur bir savaşım yürüterek, sınıfsal bilinç düzeylerini gösterdiler. Bu savaşım, Mart 1963'te burjuvazinin iktidardan düşmesinde belirleyici etken oldu.

En önemli değişiklikler, 1965'te büyük ve orta işletmelerin millileştirilmesiyle, Devlet sektörü alanında meydana geldi. Bu millileştirme, yaklaşık 150 milyon Suriye lirası tutan bir sermaye ile beraber, 96 şirket ve işletmeyi kapsıyordu (Devlet bankalarındaki ödenmiş krediler bu paranın yaklaşık yarısını oluşturuyordu). Öte yandan dış ticaretin önemli bir bölümü de millileştirildi.

Bu dönemde, hükümetin açıklamalarında ve plan metninde, Devlet sektörünün ulusal ekonominin ve ülkenin gelişme temelinin kilit sektörü haline gelmesi gerektiği belirtilmişti. Devlet sektörünün gelişme stratejisi içindeki önemi, bu sektöre yatırımların üçte ikisini ayıran beş yıllık plandan (1966 - 1970) açıkça ortaya çıkmaktadır.

Üçüncü beşyillik planı (1971 - 1975), sadece Devlet sektörünü güçlendirmekle kalmadı, aynı zamanda özel sektörün ekonomiye katılması için daha elverişli koşullar yarattı. Ancak ulusal kapitalistler ticaret, hizmetler ve ithalat - ihracata bağlı faaliyetlerden kâr sağlayarak, ulusal ekonominin son derece gereksinme duyduğu üretken yatırımlardan sürekli kaçınıyorlar.

Sorunlara ve güçlüklerle rağmen, Suriye'de, Devlet sektörü son on yılda (1965 - 1975) büyük başarıya ulaşmıştır. Petrol sanayii, gübre sanayii, rafineri gibi yeni sanayiler ku-

bulmuştur. Elektrik istasyonu ile birlikte, Fırat üstündeki baraj, Suriye tarımının ve tüm ekonomisinin yapısında temel değişikliklere katkıda bulunabilir.

Yeni plan, ülkenin gelişmesinde Devlet sektörünün kilit rolünü sürekli vurguluyor. Toplam yatırımların % 88'i Devlet sektörüne ayrılmıştır.

Suriye işçi sınıfı, Devlet sektörünü savunup destekleyerek, onun rolünü anlamış olduğunu göstermektedir.

Mısır'ın Deneyimleri

Gelişme yolundaki ülkelerin çoğunda olduğu gibi, bağımsızlığın başında 1952'de, Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin ekonomisi de pamuk ihracatını, petrol çıkarımını, ulaşımı, Süveyş kanalının işletilmesini tekellerinde tutan yabancı şirketlerin hemen **tamamen** egemenliği altındaydı. Pek az gelişmiş olan sanayi, ulusal gelirin ancak % 9'unu sağlıyordu. Tarım, halkın gereksinimleri için yeterince üretmiyordu (ülke topraklarının % 97'si çöldü ve sadece % 3'ü oturulabilir ve işlenebilir idi. Bu sonuncunun büyük bölümü feodallerin elindeydi).

Hükümet ağır sanayii, bankaları, sigorta şirketlerini, ithalat ve ihracat ticaretini millileştirdi. Sanayileşme programı hazırladı. Beş yıllık plan (1960 - 1965), yatırımlara yaklaşık 1.697 milyon lira ayırdı: % 34'ü sanayinin ve elektrikleşmenin gelişmesi için; % 23'ü

tarım, toprağın sulanması ve yüksek baraj drenajı için; % 16'sı ulaşım için; ve % 10'u konut için.

Bu sanayileşme politikası, sosyalist ülkelerin, özellikle SSCB'nin yardımıyla gerçekleştirildi. Birleşik Arap Cumhuriyeti bu yardımla, 350.000 hektarı sulanan yaklaşık 400.000 hektar toprak kazanma olanağını veren ve yılda 2 ila 3 ekimi ve pirinç üretiminin artmasını (1952'de 150.000 ton iken, 1960'da 2.300.000 idi) mümkün kılan bir yatırım olan, yüksek Assuan barajını inşa etmeye girişebildi. Yine SSCB, 1.000'den çok sanayi işletmesinin kuruluşuna da katıldı.

1974'de, Mısır'ın sınai üretimi, ulusal gelirin % 25'ini oluşturuyordu; ve sanayi potansiyelinin çoğunluğu — % 85 — Devlet sektörüne aitti.

Özel sektörün geliştirilmesi, «yabancı yatırımların teşvik edilmesi» ve «ekonominin liberalleştirilmesi» gerekliliği, 1973'te düşünüldü. Şubat 1974'te, hükümet, özellikle kanalın «serbest bölgelerinde» yabancı sermaye yatırımlarını kolaylaştırmayı amaçlayan kararname yayınlandı (millileştirmeme güvenceleri, belli bir dönem için vergi ve harçlarda muafiyet, v.b.)

Bu kararlar, sendikaların canlı tepkilerine neden oldu. Yürütme Konseyi'nin toplantısının başında kabul edilen bir kararda (1974 Nisan), B.A.C - G.E.K (Birleşik Arap

Cumhuriyeti - Genel Emekçiler Konfederasyonu) şöyle bir açıklama yaptı: Devlet sektörü, «ülkenin ekonomik ve toplumsal yaşamının sağlam kalesi» olarak kalmalıdır. «Onun bir bölümünü özel sermayeye devrederek, bu sektöre verilecek her zarar, emekçiler tarafından kesinlikle reddedilecektir».

«Yürütme konseyi» diye devam ediyor karar; «iççi sınıfının tavrını belirleyebilmek amacıyla sorunu berraklaştırmayı gerekli görmektedir. Kamu sektörü, Mısır halkının yabancı tekellere ve onlarla işbirliği eden yerli kapitalistlere karşı verdiği uzun bir savaşımın sonucudur.

«Devlet sektörü, tekelleri ve sermayenin rejim üstündeki egemenliğini ortadan kaldırmak için, toplumsal adaleti gerçekleştirmek ve az - gelişmişlik ile savaşmak için kurulmuştur. O bir bütün olarak ekonomik gelişmenin esas temelidir ve hiçbir durumda özel sermayenin veya yabancı sömürünün çıkarlarının kaderine bırakılamaz.

«Yürütme konseyi, hangi biçimde olursa olsun, eski koşullara doğru her türlü geriye dönüş girişiminin kesinlikle reddedileceğini belirtir. Emekçiler, Mısır halkının devriminin sosyalist kazanımlarını tehdit edecek her türlü davranışa karşı koyacaklardır.

«Özel sermayeye Devlet sektörünün bazı alanlarında mülk edinme olanağı tanımak, bu alanlardaki kârların, onların tek sahibi

olan halkın aleyhine, kapitalistlerce ele geçirileceği anlamına gelecek ve bir kamu sektörünün kurulmasını sağlamış olan temel ilkelere ters düşecektir. Üstelik, bu birimlerdeki emekçiler, er veya geç, şimdi yararlandıkları kazanımlardan yoksun kalacaklardır.

«Ulusun ekonomik yaşamını tehdit eden bu tehlikeye karşı, Yürütme Konseyi sağlam bir tavır almak zorundadır. Bütün politik ve halkçı yönetimlerin dikkatini çekmekte ve onlardan uyanık durmalarını ve her türlü anlayışsızlık veya kötü yorumlardan uzaklaşmalarını istemektedir.

«Bununla birlikte, G.E.K, ekonomik gelişme planı tasarılarına yatırımlar yoluyla yardımcı olmak için, yerli, Arap yada yabancı özel sermayenin her türlü sunusunu, bu girişimlerin devletin genel planı çerçevesinde bütünleşmeleri ve yürürlükteki mevzuata bağlı olmaları koşuluyla, hoşgörülle karşılamaktadır» diye kaydediyor karar.

Hükümetin yabancı sermayeyi çekmek için gösterdiği çabalara rağmen, şirketler, Devlet sektörünün egemen olduğu bir ekonomiye sahip bulunan bir ülkeye yatırım yapmada acele etmemektedirler. Haziran 1974'te hükümet, Mısırlılara yabancı firmaları temsil etme izni veren dış temsilcilik üzerine yasa çıkararak, Devlet sektörü tekelini kaldırdı. Temmuz 1975'te, bir başka yasa, özel şirketler ve kişilerce yapılan ithalatları yasalaştır-

dı. Plan çerçevesinde bir kamu kuruluşu olan koordinasyon ve denetleme aygıtı dağıtıldı. «İşçilere mülkiyet zevkini tattırmak için,» Devlet sektörü şirketlerinin hisse senetlerinin satışı bir yasa ile sağlandı.

Bu karar da emekçiler tarafından onaylanmadı. Eylül 1975'te [yayınladığı] bir bildirisinde, Metalürji Emekçileri Federasyonu, «üretim araçları üstünde halk mülkiyetinin bir biçimi olarak değerlendirilmesi . gereken kamu şirketlerinin ve organizmalarının dağıtılmasına, özel sektörün sınırsızca genişletilmesine ve Devlet sektörünün satılmasına» karşı çıkmaktadır.

Mısır hükümetinin yeni politikasının sonuçlarını tahlil etmek için belki çok erken ama, kesin olan, Mısır emekçilerinin ülkenin ekonomik ve toplumsal yaşamının bir dayanağı olarak kabul ettikleri Devlet sektörünü savunmaları ve gelecekte de savunacak olmalarıdır.

Bazı Afrika Ülkelerinin Deneyimleri

Kapitalist gelişme yolunu seçmemiş olan öteki Afrika ülkeleri arasında Devlet sektörünün inşası az veya çok ilerlemiştir ancak, ne gelişme stratejileri ne de olanakları aynıdır.

Kongo Halk Cumhuriyeti'nde, Devlet sektörü, şimdiden ulusal gelirin yarısından çoğunu sağlamaktadır. Bir şeker işletmesi ve ülkenin başlıca üretim birimi olan SIA CON-

GO, 1970'te Devlet tarafından satın alındı. 1971'de 80.000 hektarlık orman işletmesi millileştirildi. İleriki yıllarda bankalar, Radyo ve Televizyon, petrol ve petrol türevi yakıtların dağılımı, ardı ardına millileştirildiler.

Kongo'da, Devlet sektörü işletmeleri, vasıflı personel yokluğu ve yozlaşma nedeniyle, büyük üretim sorunlarıyla karşılaşmakta ve çok zaman açık vermektedirler. Bu nedenle, Kongo Sendika Konfederasyonu, hükümetle beraber son olarak Devlet işletmelerindeki kadroların temizlenmesine ilişkin prosedürün kistaslarını saptadılar. Mazeretsiz işe gelme ve alkolizm durumunda, işten çıkarmaya kadar varabilen müeyyideler üzerinde anlaşıldı. Devlet işletmelerindeki mevkiilerini, özel sektör ile dolaylı veya dolaysız olarak işbirliği ederek, çıkar sağlamak için kullananların tasfiyesini öngördüler.

Bir başka Afrika ülkesinde, Mali'de, Devlet sektörü bağımsızlığın ertesinde doğdu. 1966'da, sayıma göre, Devlet işletmeleri özel işletmelerden daha çoktu: 286'ya karşı 270; ve daha fazlası personel istihdam ediyorlardı.

Ne ağır sanayiyl beslemeye elverişli hammadde, ne de enerji kaynağı bakımından zengin olmayan bir ülke olan Mali'de, ekonomik gelişme yer fıstığı, pamuk, çay gibi tarım ürünlerini dönüştürme sanayileri ve hayvan ürünlerinin değerlendirilmesi üstünde temellenebilir. Bağımsızlıktan bu yana Mali,

özellikle tekstil ve gıda sanayilerini geliştirdi: bu birincisi, Segu tekstil kompleksinin — 1972'den beri bir karma şirket olarak (Devlet sermayesinin % 48'ine sahip) işleyen Bamako tekstil fabrikası ve 1700 ücretli ile bir Devlet işletmesi — açılışıyla harekete geçti.

Mali'de sanayileşme süreci başlangıç evresinde olup, Devlet sektörü kuruluş halindedir. Ancak, Mali sendikaları, Mali Emekçileri Ulusal Birliği, bu konuda açık ve net bir konuma sahipler. Devlet sektörünün işleyişinin etkin denetlenmesine, emekçilerin katılmasını istiyorlar; ve aynı zamanda emekçileri, üretimi yükseltmek için daha büyük çaba göstermeye davet ediyorlar.

MEUB Merkez Konseyi kararlarından (Temmuz 1975) bazı parçalar aktaralım :

«Merkez Konsey,

... sendikal hareketin, bütün kararlara katılması ve ülkemizin politik, ekonomik ve sosyo - kültürel gelişmesindeki rolünü bütünüyle oynayabilmesi için, sorumlu katılımın kurumsallaşmasını hararetle temenni eder...

... Devlet işletmelerinde ve şirketlerinde ege-men olan bazı kötü yönetim hallerini dikkate alarak, merkez Konsey,

... halk güçlerini yararlı bir mali yardım için ulusal ekonomiye müdahale yeteneklerini güçlendirerek halkın kazanımı olan Devlet işletmelerini ve şirketlerini korumaya davet eder.

«bu üretim birimlerinin amaçlarına daha iyi karşılık vermeleri için, iyi ahlaklı ve yüksek vasıflı kadrolara emanet edilmesini talep eder;

«yeteneksizlik yada kötü yönetim örneği veren her Devlet işletmesi veya şirket sorumlusunun görevinden alınmasını ve mevkinin kaydırılmasını talep eder;

«Emekçileri üretkenliği yükseltmek amacıyla daha fazla meslek bilincine, titizliğe ve canla başla çalışmaya davet eder;

... Devlet işletmeleri ve şirketlerinde, karma şirketlerde, kamu hizmetlerinde, mali özerkliğe sahip reji ve ofislerde, özellikle hububat ve dirimsel ürünlerin dağıtımıyla görevli Devlet şirketlerinde, taksinti verici sistem katına yükseltilen rüşvetciliği ve görev kaçaklığını teşhir eder.»

Madagaskar Demokratik Cumhuriyeti'nde, ulusal kurtuluş devriminin bugünkü aşamasında, kapitalist - olmayan yol seçimi ulusal yasa katına yükseltilmiştir. Demokratik AKFM Partisi, keza sınıfsal konumlarda yer alan Madagaskar Emekçileri Sendikaları Federasyonu, kongrelerinde, birçok kereler ülkenin sosyalist yöneliminden yana çıktılar. 1975 Aralık ayında, ülke Anayasası'nın ve Madagaskar sosyalist devrimi Yasası'nın halk tarafından tartışılmasından sonra, bu iki temel belge ile Ratsiraka'nın Cumhurbaşkanlığı mevkiine seçilmesi sorunu çerçevesinde bir

referandum düzenledi. Referandum, ilerici güçlerin parlak zaferiyle kapandı: katılanların % 94,6'sı sorulara evetle cevap verdiler.

Yasa'da bulunan gelişme programı kamu sektörünün kurulmasını ve genişlemesini, ekonomide devlet rolünün güçlenmesini öngörüyor, ki bu, Madagaskar'ın ekonomik bağımsızlığının temel koşuludur. Devlet, bugünkü durumda, krom madenlerini işleten en önemli maden ortaklığı olan COMINA'nın hisselerinin % 51'ine sahiptir. Diğer özel maden şirketlerinde de hisselerin denetimi, devlete aittir. Sömürge dönemi boyunca ülkede paylaşmasız hüküm süren üç büyük yabancı şirketten biri olan «Marseillaise de Madagascar» şirketi millileştirildi. Bu [şirket,] sanayi ve tarım alanlarında, dış ticarette işletmelere sahipti. Başkan Ratsiraka'ya göre, bu şirketin ticari verimliliği, ulusal bütçenin üçte ikisini oluşturdu.

Madagaskar sendikaları, ilerici sosyo-ekonomik reformlar politikasını, ülkenin ekonomik bağımsızlığını, kamu sektörünün yayılmasını ve sağlamlaşmasını destekliyorlar.

Gine'de, Cezayir'deki gibi, millileştirme, yabancı işverenlerin yıkıcı eylemleriyle ilişkili olarak yapıldı; ve bu gibi durumlarda, satın alınmaksızın gerçekleştirildi. 1970'te, hükümet dış ticaret üzerinde devlet tekeli kurdu; faaliyetleri üzerinde güçlü bir devlet denetimi kurduğu Batı Afrika Bankası'nın

şubesi dışında, bütün Fransız bankalarını tasfiye etti; Gine Cumhuriyeti Bankası'nı tesis etti. Ertesi yıl, ülkede elmas çıkarımı ve kısmen boksit çıkarımı, enerji ve su temin işleri ve ulaşımın hemen hemen tümü millileştirildi. 1962'de, sigorta şirketleri ve diğer bütün kredi - finansman kuruluşları millileştirildi. 1973'te, Gine'de sınai üretimin % 35'i kamu sektörüne düşerken, dönüşüm sanayiinde bu pay % 80'e ulaşmıştı. Ülke Sendikaları (Gine Emekçileri Ulusal Konfederasyonu), hükümet ve Gine Demokratik Partisi'nce uygulanan kamu sektörünün etkinliğinin artırılması ve pekiştirilmesi politikasını destekliyorlar.

1962'den bu yana, yeni bağımsızlıktan dokuz yıl sonra, Benin Halk Cumhuriyeti (Eski Dahamey), sömürge geçmişten kesinlikle kopmaya karar verdi; ve kapitalist - olmayan bir gelişme yolunu seçti. Nitekim «Program - Söylev»de (Ülkenin bütün toplumsal katmanlarının katılmasıyla hazırlanan hükümetin eylem programı), özellikle şunlar söyleniyor: «Ülkemizin geriliğinin birinci kaynağı ve temel ayırıcı vasfı sömürgeci egemenliktir. Bu egemenliğin tarihi, politik baskının, ekonomik sömürünün, kültürel yabancılaştırmanın, bölgeler ve kabileler - arası çelişkilerin yayılması tarihidir. Bu nedenle, bugün bize görünen tek yol, yeni bir ulusal bağımsızlık politikası yoludur». Daha ileride de

şöyle deniyor: «Ticari ve sinai işletmeler ve mali kuruluşlar açısından hedef, ülkemizin bağımsızlığını ve gelişmesini ve kaynaklarımızın hızla değerlendirilmesini koşullayan ekonomimizin dirimsel sektörlerinin denetiminin devletin ilerici yükümlülüğüne girmesi olmalıdır.»

Bu kararları uygulamaya koymak amacıyla, 1974 Aralığında sosyalist tercihin ilanından sonra, devrimci askeri hükümet aşağıdaki kesimlerin devlet tarafından üstlenilmesine karar verdi: bankalar, sigortacılık, petrol ürünleri ve türevlerinin dağıtım ve satışı, hurma yağı fabrikaları, bira fabrikaları, su ve elektrik şebekeleri, nakliyat şirketi, turistik kompleksler (özellikle oteller), sinemalar, ve radyo. Aynı şekilde devrimci askeri hükümet, devletin bir dizi karma şirket ve işletmedeki payını da artırma kararı aldı; örneğin dokuma sanayiinde, ICODA'da devletin payı % 13'den % 49'a yükseltildi; Paraku'daki tekstil kompleksi de millileştirildi, IBETEX'de devletin katkısı % 51'e çıkartıldı. Aynı şekilde, yine askeri hükümet, Ulusal Taşıma ve Ambarlama Şirketi'ndeki hisselerini de % 51'e çıkarma, ve Cezayir'in de yardımıyla bir Ulusal Deniz Ulaşım Şirketi kurulması, ilh. kararlarını aldı. Ve en son olarak, toprak reformu kararnamesi çıkarıldı.

Bu çeşitli tedbirler karşısında, işçi sınıfı ve tek sendika merkezi, Benin Emekçileri

Sendikaları Ulusal Birliği (BESUB/DSF), özel ve yarı - kamusal işletmelerde ve kamu hizmetlerinde üretim ve yönetimi denetlemek, sabotaja, yozlaşmaya karşı savaşım yürütmek, emekçi kitlelere en iyi yaşam ve çalışma koşullarını sağlamak ile yükümlü, «Devrimi Savunma Komiteleri» kurarak kitlesel bir destek sağladılar.

1974'de, Togo hükümeti, yabancı partnerlerinin sabotaj ve yağmalama politikalarına karşı tedbirler aldı; aldığı kararlarla, ilk aşamada ülkedeki fosfat yataklarını işleten şirketin hisselerinin % 49'unu ele geçirdi, daha sonra ikinci bir aşamada söz konusu şirketi % 100 millileştirdi; bu da, ulusal bütçeyi, bir yılda iki katına çıkartmak gibi bir sonuç doğurdu (15 milyar FCFA'dan, 30 milyarın üstüne çıktı). Bu sayede hükümet, ülkedeki bütün emekçilerin ücretlerini yükseltmek, ve bütçenin önemli bir bölümünü diğer kesimlerde yatırım yapmak için kullanmak olanağını buldu.

Etyopya'da İmparator Haile Selasie'nin düşmesinden sonra, yeni rejim, ulusal ekonominin birçok kesimini kapsıyan bir takım millileştirme tedbirleri aldı: Bankalar, Sigortalar, Ulaşım, Sinema, Ticaret, petrol ürünleri, enerji ve su; ve [yeni rejim] tarım reformuna karar verdi. Eski toprak sahiplerinin, eski yönetici sınıfın temsilcilerinin muhalefetine rağmen, bu çeşitli tedbirler, Etyopya

emekçileri ve önceleri sadece eski feodal efendilerini zenginleştirmek için çalışan köylüler tarafından desteklendi. Bu tedbirlerle Etyopya devrimi, etkin aşamasına girdi; Sabotaja, yozlaşmaya, v.b. karşı güç ama belirleyici savaşım sürmektedir.

Zaire'de, birçok tereddüt ve deneme yıllarından sonra, hükümet ülkenin, tamamen yabancı kapitalistlerin (Belçikalı, Amerikalı ve diğerleri) ellerinde bulunan, özellikle maden sanayileri alanında millileştirme tedbirleri almak zorunda kaldı.

Portekiz sömürgeciliğine karşı uzun silahlı savaşım yıllarına bağlı zaferin ardından, genç Gine - Bissau, Mozambik, Yeşil - Burun ve Angola Devletleri de, ulusal ekonominin birçok sektörlerini millileştirdiler, ki bunların, bu ülkelerin ekonomik ve politik bağımsızlıklarının daha da güçlenmesinde etkisi oldu.

Arusha bildirisinin kabülünden sonra Tanzanya'da, bütün yabancı bankalar ve sigorta şirketleri, büyük ithalat - ihracat kumpanyaları ve güçlü un fabrikaları millileştirildi. Devlet ayakkabı, tütün, çimento, petrol arıtma, bira ve yabancılara ait olan bazı başka dallardaki işletmelerin hisselerinin % 50 - 60'ını aldı.

Tanzanya hükümeti, büyük anason plantasyonlarını kendi eline alarak, bu çok değerli ihraç ürününün üretimini yarısından ço-

ğu üstünde kendi denetimini kurdu. Ardından, Devlet, şeker rafinerilerini, tekstil fabrikalarını ve karayolu ulaşımını millileştirdi; petrol ürünleri sürümünde iki büyük şirketin hisselerinin % 50'sini satın aldı. Kollektif mülkiyet için ödenen paranın tutarı, 250 milyon şiling olarak değerlendirildi. 1970'te, kamu sektörünün gayri safi milli hasıla içindeki payı («geleneksel» sektörler dikkate alınmaksızın), % 55'i oluşturuyordu. 1960 yılının sonunda, Devletin toplam yatırımlardaki payı, % 60'a ulaşmıştı. Kamu sektörü işletmelerinin çoğu kârlı olup, 1966 - 1971 arasında bunların kârları, 394 milyon şilinge ulaşarak üç kat arttı.

Ne var ki, Devlet sektörünün konumunu sağlamlaştırmak için zorunlu olan kârlar, Üçüncü - dünyada, ekonominin Devlet tarafından koordine edilmesi rolünün değerlendirilmesinde belirleyici kıstas değildirler. Bazı teorisyenler, kamu sektörünün kârlı olmadığını, dolayısıyla yeni kurtulmuş ülkeler için bir lüks olduğunu söylerler; oysa devlet, zarar halindeki işletmeleri, ama ulusal ekonominin bütünü için önem taşıyan, özellikle sanayideki — alt - yapı alanındaki — zarar halinde olan işletmeleri üstlendiği zaman, kârlı - olmama, kabullenilebilir. Bu nedenle, devlet sektörünün rolünü doğru değerlendirmek ve gelişme eğilimlerini yükseltmek için, sözkonusu edilen ülkenin sanayisinin yapısı-

nı ve çeşitli üretim kollarında, devlet sektörüyle özel sektörün konumları arasındaki oranın gözönüne almak yerinde olacaktır.

Latin Amerika :

Peru'nun Deneyimleri

Peru'da köklü radikal sosyo - ekonomik reformlar planı («İnka Planı») iktidarın silahlı kuvvetlerce alınışından önce hazırlandı ve 1974'te yayınlandı. Silahlı kuvvetlerin devrimci hükümeti tarafından gerçekleştirilme yolundaki anti - emperyalist ve anti - oligarşik reformlar programı, işçi sınıfının, köylülüğün ve ilerici aydınların çıkarlarına uygun düşmektedir. Devlet sektörünün sistemli yayılması ve güçlenmesi ülkedeki köklü sosyo - ekonomik reformların bütünleyici parçasını oluşturuyor. Hükümet ve onu destekleyen ilerici güçler, diğer ortak mülkiyet biçimlerini geliştirmeye yöneliyorlarsa da, Devlet sektörü kolektif mülkiyetin yüksek biçimini temsil etmekte ve pilot dalları Devlet sektörü içinde yoğunlaştırarak ve bunu ekonomik ve mali kaldıraç olarak kullanarak ekonominin ana dallarının işlemlerini sağlamaktadır. İlerici güçler «geleneksel alt - yapıları» kolektif mülkiyet temelinde dönüştürmeye ve modernleştirmeye çalışıyorlar; ve kendilerine hedef olarak, özel işletmeyi stratejik girişkenlikten yoksun etmeyi saptıyorlar.

Son yıllarda Peru Devleti, belli başlı malların ihracaatını tekelleştirdi; petrol ve diğer

yer - altı kaynaklarını, çimento ve balık sanayilerini, büyük şirketleri (genel kural olarak yabancı sermayeye ait olanları), maden, kimya, kağıt, enerji sanayilerini, bankaların ve sigorta şirketlerinin çoğunu, ulaşım ve haberleşmeyi, ticaret ve kitle iletişim araçlarını da kısmen millileştirdi.

Ana dallardaki en büyük ulusal ortaklıklar şunlardır: maden ve petrol çıkarımının % 50'sinden çoğunu, rafinerilerin hemen tümünü denetleyen «petroperu», 250 milyon dolarlık bir sermayeye sahip olan «Mineoperu», bakır ve kurşun üretiminin üçte ikisini, çiknonun % 40'ından çoğunu, gümüşün % 49'unu, altının % 75'ini sağlayan «Centrominperu»; balık, un ve balık yağı üretiminin tümünü tek başına denetleyen «Pescaperu». 1974'te, yaklaşık 50 ulusal şirket, sınıai ürünlerinin % 30'unu imal ettiler.

Ekonominin diğer kesimlerinde, sınıai işletmelerin ve şirketlerin millileştirilmesi, özel malların bir kısmının yada tamamının satın alınması yoluyla gerçekleştirildi. Bunlar, genel kural olarak, vasıflı el - emeği kullanan oldukça kârlı büyük işletmelerdi.

Devlet sektörü, planlamanın Peru ekonomisiyle giderek genişleyen bütünleşmesinde, çok önemli bir etken durumuna geliyor. Reform yapılan gelir sistemi, özellikle orta ve büyük özel kapitalist mülkiyetten alınan vergilerin artırılması, ulusal bütçenin gelirleri-

nin artmasına katkıda bulunmaktadır ki, bu da, kendi payına, toplumsal gereksinimler ve yatırımlara yapılan harcamalar alanında devlet olanaklarını çoğaltıyor. 1972'de yatırımların payı % 39'u oluştururken, 1973'te % 42'ye, 1974'te ise % 43'e çıkmıştı.

Devlet sektörü güçlendikçe özel kredi kuruluşlarının rolü daha sınırlı hale gelmektedir. Yasaya göre devlet, bankaların ve sigorta şirketlerinin hisselerinin en azından % 80'nine sahip olmalıdır. Yabancı şirketlerin kredi ve finans alanındaki faaliyetleri yasaklanmıştır. Sermayenin % 80'ninin Devlete ve sadece % 20'sinin özel sektöre ait olduğu mali gelişme korporasyonu (COFIDE) başlıca yatırım kuruluşu durumuna gelmiştir. COFIDE belli başlı sanayi dallarındaki özel kapitalist işletmeleri, özel bankaları, sigorta şirketlerini, ticari işletmeleri satın almakta; ve yeni önemli kuruluşların inşasını finanse etmektedir.

Ülkede, sermayesinin % 20 ile 25'ine devletin sahip olduğu karma şirketler vardır. Bu işletmeler, örneğin, işveren ekonomik güçlüklerle karşılaştığı vakit hisselerin bir kısmının devlet tarafından satın alınması sonucunda ve devletin, sözleşme temelinde yeni işletmelerin inşasına katılması sonucunda oluşmaktadır. Bu karma işletmeler kapitalist sömürüyü her ne kadar tamamen ortadan kaldırmıyorlarsa da, bu sömürü ciddi biçimde sınır-

lanmaktadır. Devlet bu işletmelerin işleyişini kendi ekonomik ve toplumsal politikasının yolunda yönlendirmek için gerçek bir olanak elde ediyor; karma işletmelerdeki işverenlerin ayrıcalıkları hissedilir ölçüde azalıyor, emekçiler, sendikaları aracılığıyla üretimin yönetimine katılma hakkını elde ediyorlar.

1974'te, emekçilerin sınıf örgütlerince, özellikle Peru Emekçileri Genel Konferansı'nca (PEGK - DSF'ye bağlı) onaylanan «Kollektif mülkiyet üzerine yasa» oylandı. «Kollektif mülkiyet» işletmeleri özerk olmayıp, işleyişleri devlet çıkarına göre koordine edilmekte ve finansmanları, kredi verilmesi, merkezi biçimde yapılmaktadır. Ekonomik bir bölge ölçüsündeki bu işletmeler, fabrika ve atelyelerin temsilcilerinden birleşen, seçimle gelen organizmalarca yönetilirler. «Kollektif mülkiyet» işletmelerinin kurulması ve gelişmesi, devlet tarafından denetlenen özel Ulusal Fon'un güvencesi altındadır. «Kollektif mülkiyet» sektörü, özel bir işletmenin iflası ve onun devlet aracılığıyla işçilerin ve memurların doğrudan denetimine verilmesi sonucunda toplanmış veya kollektif mülkiyet temelinde kurulmuş öz - yönetim işletmelerini de kapsar. «Kollektif mülkiyet işletmeleri», toplumsal içerikleri itibarıyla devlet sektörüne çok yaklaşırlar ve ülkede anti - kapitalist reformların temel bir etkenidirler.

Devlet sektörünün gelişmesine dayanan

— tarım reformu ve köylü kooperatifi gibi — köklü sosyo - ekonomik reformlar ve üretim araçları üstünde diğer kollektif mülkiyet biçimleri, sınıfsal konumlarda yer alan sendikaların, en başta da PEGK'nin tam desteğinden yararlanıyorlar. 1974 Martı'nda, PEGK'nin III. Kongresi'nde, Konfederasyon, sendikal hareketi, işçi sınıfı ve bütün demokratik güçleri, sosyo - ekonomik reformlar politikasını desteklemeye ve gericiliğin yıkıcı eylemlerine karşı koymak için halk ile silahlı kuvvetler arasında tam bir anlaşma sağlamaya çağır-
dı. Kongre şöyle belirtti: «... Toplumsal değişiklikleri ta içimizde duyuyor ve anti - emperyalist ve anti - oligarşik mücadeleyi her zaman kesinlikle destekliyoruz. Ülkemiz işçi sınıfı yabancı tekellere bağımlılığa son vermek ve tam ulusal bağımsızlığa kavuşmak için yurtsever ulusal kurtuluş programının uygulanması için uzun süre savaşım vermiştir.»

BÖLÜM IV.

DEVLET SEKTÖRÜ VE DSF

Önceki bölümlerde bazı gelişme yolundaki ülkelerde Devlet sektörünün rolünü tahlil ettik. Besbelli ki, Devlet sektörünün oynadığı rolün ilerici olup olmadığının kıstası, üretici güçlerin gelişmesine yardımcı olduğu olgusu değildir.

«Bu üretici güçlerin gelişmesine yardımcı olup olmadığını bilme sorununu, ulusal, anti - emperyalist ve anti - sömürgeci temeller üzerinde ve böylece ülkenin bağımsızlığını pekiştirip pekiştirmedigine göre koymak gerekir» diye yazıyor R. Ulyanovski.

Devlet sektörü, diye kaydediyor aynı yazar, gelişmiştir; çünkü, henüz çok kısa süre önce sömürge olan ülkelerin ekonomik ve teknik geriliğini mümkün olan en hızlı biçimde tasfiye etme gereksinmesine cevap veriyordu. Bunlardan bir çoğunda, anti - emperyalist Devlet sektörü, niteliksel olarak yeni bir gelişmenin temelini oluşturduğunu gösterdikten sonra, «anti - kapitalist bir Devlet sektörüne doğru evrimlendi.»

Burjuva ekonomistleri, gelişme yolundaki ülkelerin hükümetlerini, Devlet sektörünü kurmak için, ülkelerin planlı bir sanayileşmesi için, çaba göstermemeleri gerektiğine;

ulusal yada yabancı özel yatırımları çekmek için, kendilerini onlara iyi koşullar sağlamakla sınırlamaları gerektiğine; inandırmaya sürekli çalışıyorlar. Evvelce işaret ettiğimiz gibi, bu yol er veya geç ekonomik bağımlılığa götürür yada daha önceden varolan bağımlılığı ağırlaştırır. Bu nedenle gelişme yolundaki ülkelerdeki emekçiler, demokratik ve yurtsever katmanlar, Devlet sektörünün kurulmasını ve yayılmasını destekliyor ve savunuyorlar.

Devlet sektörünün Asya, Afrika ve Latin - Amerika'nın bazı ülkelerinin deneyimlerini tahlil ederken bu ülkelerin sendikalarının rolünü de gösterdik.

Bu ülkeler, çeşitli pre - kapitalist biçimlerden kapitalist yapılara kadar uzanan, çok çeşitli gelişme derecelerinde sayısız ekonomik yapıların varlığıyla nitelenirler. DSF tarafından yapılan çözümlemenin kanıtladığı gibi (VII. Dünya Sendika Kongresi Yönelim Belgesi, bölüm IV.), az - gelişmişliği aşmak için, fiyatları değiştirerek, bugünkü uluslararası ekonomik düzeni «düzelterek» adil olmayan mübadele biçimlerini değiştirmek yetmemektedir:

«Değiştirilmesi gereken, toplumsal yapıların nesnel ve gerçek temeli olan üretim ilişkileridir. Bu, ulusal ölçüde olduğu gibi, uluslararası ölçüdeki reformlar da reddedilecek

demek değildir; temel dönüşümlere giden yola doğru bir aşama, bir araçtır bu.

«Sosyalist kampın varlığı ve sağlamlaşması ve ilerici güçlerin kuvvetlenmesi sayesinde hızlanmış ve sömürge sisteminin düşmesine meydan vermiş olan ulusal kurtuluş hareketinin büyümesi ve başarısı, bugünün az - gelişmiş ülkeleri için yeni sosyo - ekonomik gelişme perspektifleri açtı».

Gelişme yolundaki ülkelerin bir çoğunda, ekonomik bağımsızlığı güçlendirmek ve emekçilerin çıkarlarına hizmet etmek amacıyla, devletlerin, ekonominin yönetimine artan müdahalesini gözlemek olanaklıdır.

«Bu ülkeler grubunun» diye devam ediyor DSF belgesi, «Kazandığı deneyimin bütünü göstermektedir ki, Sosyo - ekonomik gelişme sorunu, kapitalist yoldan, emekçi katmanlarının ve toplumsal ilerlemenin çıkarı doğrultusunda çözümlenemez. Çok sayıda ülke, emperyalist baskılara meydan okumakta; ve en başta Devlet sektörünün kurulması ve geliştirilmesi yoluyla, ekonomilerinin sürekli gelişmesini sağlayacak bir yardım için, sosyalist ülkelere dönmektedirler.»

Öyleyse demokratik bir Devlet sektörü için savaşım, birincil derecede önem kazanmaktadır. Demokratik Devlet sektörü kavramını nasıl tanımlamalı? Nagpur Semineri'nde DSF Genel Sekreteri Pierre Gensous tarafından verilen tanıımı aktaralım:

«Devlet, temel hedefi bir azınlık için kâr sağlamak değil, ama şunları temel hedef alan bir politika yürütmek isteginde olmalıdır :

— ülkenin ekonomik ve politik bağımsızlığı;

— üretim araçlarının sermayenin egemenliğinden kurtarılması;

— emekçilerin ve en geniş yığınların çıkarlarının ve elbette ulusal çıkarın hizmetinde ekonomik gelişme;

— emekçilerin gereksinmelerinin yavaş yavaş karşılanması;

— tam istihdam koşullarının adım adım gerçekleşmesi, ve üretici güçlerin hızlanması.

«Bu, hiç kuşkusuz, işletmede, ekonomide, toplumda, emekçilerin işlerin yönetimine gerçek katılımını varsayar. Çünkü, yukarıda aktardığımız hedefler demokratik bir yönetimin koşulu iseler, demokratik yönetim de, gerçek bir demokratik Devlet sektörünün ekonomik etkinliğinin baş koşuludur. Böyle bir demokratik sektör:

— ekonominin ve sınai faaliyetlerin rasyonel örgütlenmesini kolaylaştırmaya;

— gereksinmelere ve araçlara göre planlamaya;

— ekonomik ve politik bağımsızlık temelinde uluslararası işbirliğinin kolaylaşmasına; olanak tanınmalıdır.»

Devlet sektörünün, varolduğu bütün gelişme yolundaki ülkelerde bu hedeflere ce-

vap vermediği besbellidir. Yine besbellidir ki, tekeller ve onlara bağlı güçler böyle bir Devlet sektörünün kurulmasına karşı koymakta ve onun yayılmasını önlemek için mümkün olan bütün engelleri yaratmaya çalışmaktadırlar.

Ulusal ekonomide Devlet sektörünün gelişmesi ve güçlenmesi, yönetim alanında gerçekten demokratik ilkelerin bütünleşmesi ve kesinleşmesi için savaşım, ekonomik bağımsızlığı ve emekçi kitlelerin maddi refahını güvenceleyen etkili bir araç olarak Devlet sektörünün yönlendirilmesi ve kerte kerte kullanılması, gelişme yolundaki ülkeler için DSF tarafından hazırlanan ve önerilen toplumsal ilerleme stratejisinin ana unsurlarıdır.

DSF'nin bütün tahlillerinden, az - gelişmişliğe karşı ekonomik ve toplumsal ilerleme için gerçek savaşımın, kapitalist sınıfa karşı, yeni - sömürgeci tekellere karşı, emperyalist güçlere karşı savaşımından geçtiği ortaya çıkmaktadır. Bu savaşımın düzey ve biçimlerinin belirlenmesi, her ülke ve bölgenin özel ve somut koşullarına göre her halkın kendisine özgüdür.

Ancak, DSF belgesinin de kaydettiği gibi :

«Emekçiler, sosyalist ülkelerin ve en gelişmiş kapitalist ülkelerin sendikalarıyla dayanışmayı ve ilişkileri yoğunlaştırarak, ser-

mayenin tekelciliğine, enternasyonalizmle cevap vermelidirler.»

Bu savaşında, dünya anti - emperyalist hareketinin üç bileşeninin birliği, kendini kanıtlamakta ve güçlendirmektedir: Kapitalits ülkelerin işçi sınıfı ve tüm emekçileri, ulusal kurtuluş hareketi, ve sosyalist ülkeler topluluğu.

KABALCI
0 50E

DEVLET SEKTÖRÜ VE SENDİK

2 109757 145656